

FIVB^{TM}

FÉDÉRATION INTERNATIONALE
DE VOLLEYBALL

C A S E B O O K

Izdanje 2013.

Pripremila Komisija FIVB za pravila igre

Za potrebe UOSS, koristeći prevod ranije Verzije 1.2, preveli i priredili:
Bojana Nikolić, Ivana Vasić, Stanko Jelisić, Jovana Živanić, Ivan Jagodić, Luka Milinković i
Dejan Jovanović

SADRŽAJ

<u>Strana</u>	<u>Tema pravila</u>	<u>Slučajevi</u>
2	PREDGOVOR	
3	DEO I: TEORIJSKI PRINCIPI PRIMENE PRAVILA	
7	DEO II: SLUČAJEVI	
7	POGLAVLJE 1: UČESNICI	
7	Nošenje nedozvoljenih predmeta	1.1 – 1.2
7	Kapiten	1.3 – 1.7
9	Trener	1.8 – 1.13
13	POGLAVLJE 2: TOK UTAKMICE	
13	Žreb	2.1
13	Pozicione i rotacione greške	2.2 – 2.7
16	POGLAVLJE 3: AKCIJE U IGRI	
16	Igranje loptom	3.1 – 3.10
20	Prelaz ispod mreže	3.11 – 3.12
21	Igrač pored mreže ili u kontaktu sa njom	3.13 – 3.22
23	Servis	3.23 – 3.29
25	Udarac u napadu	3.30 – 3.34
27	Blok	3.35 – 3.48
33	POGLAVLJE 4: PREKIDI I ODUGOVLAČENJA	
33	Zamene igrača	4.1 – 4.23
42	Tajm-auti i tehnički tajm-auti	4.24 – 4.25
43	Neosnovani zahtevi	4.26 – 4.28
44	Povrede	4.29 – 4.32
46	Odugovlačenja igre	4.33 – 4.36
48	Spoljni uticaj	4.37 – 4.38
49	POGLAVLJE 5: LIBERO	5.1 – 5.30
64	POGLAVLJE 6: PONAŠANJE UČESNIKA	6.1 – 6.9
70	POGLAVLJE 7: SUDIJE I NJIHOVE NADLEŽNOSTI	7.1 – 7.11
75	POGLAVLJE 8: SPECIJALNI SLUČAJEVI	8.1 – 8.7
79	DODATAK	

PREDGOVOR

Odbojka je velika igra – samo upitajte milione ljudi koji je igraju, posmatraju, analiziraju i sude. Poslednjih godina se aktivno promoviše i doživela je neverovatan razvoj kao vrhunski takmičarski sport. Povećanje uzbuđenja, brzine, eksplozivnih akcija, čist i zdrav imidž, kao i brojna TV publika, doveli su do toga da se igra još više razvije, pojednostavi i bude privlačnija još većem broju gledalaca.

To je osnova za kontinuiran razvoj teksta *Pravila igre*.

Ipak, za dalji razvoj igre je veoma bitno obezbediti pravilnu i jednoobraznu primenu *Pravila igre*, na svetskom nivou.

Casebook je zbirka slučajeva, sa zvaničnim tumačenjima, odobrenim od Komisije za pravila igre i zasnovanim na najnovijem izdanju *Pravila igre*. Ova tumačenja proširuju i pojašnjavaju duh i značenje *Zvaničnih pravila odbojke* i predstavljaju zvanične interpretacije, koje treba poštovati za vreme svih zvaničnih takmičenja.

U FIVB *Casebook*-u, istaknute su ključne situacije, kako bi se promovisao i ujednačio proces donošenja odluka sudija. Od ovog izdanja se očekuje da nastavi da bude od velike koristi igračima, trenerima, a posebno sudijama, tako da svi budu uvereni u ujednačeno donošenje odluka, bez obzira ko vodi utakmicu i na kom nivou takmičenja.

Ovo izdanje *Casebook*-a je priredio Žan Klod Bakus, iz originalnog rada Klause Fezera i Jošiharua Nišivakija, zasnovanog na izdanju pokojnog dr Džima Kolmana, sa posebnom pomoći i doprinosom ostalih članova Komisije za pravila igre kao i gospodina Hasana Mohameda, predsednika Međunarodne sudijske komisije, zajedno sa ostalim članovima komisije.

Ovo izdanje je u skladu sa *Pravilima igre 2013-2016*, koja su odobrena na FIVB kongresu u Anahajmu, u Sjedinjenim američkim državama, u septembru 2012. godine.

Predsednik FIVB Komisije za pravila igre
Sendi Stil

DEO I : TEORIJSKI PRINCIPI PRIMENE PRAVILA

Sudija je osoba koja primenjuje pravila u igri. Da bi ispravno primenjivao *Pravila igre*, sudija ih mora nepogrešivo razumeti, a u toku utakmice primenjivati precizno i odlučno. Još bitnije je da poznaje osnovne principe formulisanja pravila. U protivnom, nikada neće u potpunosti razumeti pravila i, prirodno, imaće velike teškoće u njihovoj ispravnoj primeni, a posebno kada se dogodi situacija koja nije jasno definisana pravilima, a gde sudija mora autoritativno da donese ispravnu odluku. **Pravilo 23.2.3** kaže: „Prvi sudija ima pravo da odluči o bilo kom pitanju u vezi sa igrom, uključujući i ona koja nisu uređena *Pravilima igre*”. To je moguće samo na osnovu potpunog vladanja osnovnim principima formulisanja i primene *Pravila igre*.

Da bi se pravila ispravno primenjivala, sudije bi trebalo da poznaju, u potpunosti, sledeće osnovne funkcije i teoretske principe formulisanja i primene *Pravila igre*:

1. Funkcija pravila

Prirodno je da, ako želite tačno da primenjujete pravila igre, morate znati koje su osnovne funkcije tih pravila. Uopšteno govoreći, *Pravila igre*, kao celina, imaju sledeće funkcije:

1.a Definisavanje karaktera igre

Pravila opisuju karakteristike igre i čine odbojku različitom od ostalih sportova.

- a. Pravila određuju uslove za igru, objekte i opremu, podlogu i dimenzije terena, kao i sve odredbe koje se tiču mreže, lopti, itd.
- b. Pravila određuju broj učesnika, broj igrača u igri, njihove pozicije, redosled serviranja, itd.
- c. Pravila definišu način igre, kako održati loptu u igri, prostor za prelaz lopte i kako osvojiti poen, kako pobediti u setu i utakmici.

1.b Definisavanje dozvoljenih tehnika u igri

Mnoga pravila daju jasne definicije i prave uočljive razlike između dozvoljenih i nedozvoljenih tehnika. Ova pravila, koja definišu tehnike, moraju biti proučena do poslednjeg detalja i veoma precizno razjašnjena, kako bi ih sudije pravilno primenjivale.

1.c Igra u fer uslovima

Sva pravila koja se tiču terena, objekata i opreme, tehnike, čak i ponašanja učesnika, su jednaka za sve igrače obe ekipe. Takvo postupanje je FER. To je ključna tačka suđenja. Ako se pravila ne primenjuju jednako za obe ekipe, čak i u slučaju da to sudija ne čini namerno, to neće biti fer. Prema tome, preciznost u razumevanju i primeni pravila je osnovni element fer i pravednog suđenja.

1.d Obrazovna funkcija

Osnovni cilj sportista u svim sportovima, u pogledu vladanja, je sportsko ponašanje. Specijalno zbog toga postoji Poglavlje 7, *Ponašanje učesnika*. Sve sudije moraju da naglase ovu funkciju, jer ona predstavlja suštinu sporta. Cilj sporta nije samo takmičenje, već i stvaranje atmosfere sportskog i fer ponašanja, kao i razvoj razumevanja i univerzalnog prijateljstva.

2. Faktori koji utiču na formulaciju pravila

Pravila igre moraju biti u skladu sa svim zahtevima koje nameće razvoj sporta. Faktori koji se moraju uzeti u obzir, prilikom formulisanja i prilagođavanja pravila, su:

2.a Tehnički i taktički razvoj

Pravila ne treba samo da zadovoljavaju zahteve koje nameće tehnički i taktički razvoj odbojke, već i da preuzmu inicijativu i vodeću ulogu u razvoju sporta.

2.b Spektakularnost

Promocija bilo kog sportskog događaja u znatnom obimu zavisi od njegove atraktivnosti. Kao merilo atraktivnosti, služi emotivna reakcija publike. To je, stoga, mera SPEKTAKULARNOSTI igre.

2.c Širi publicitet

Razvoj modernog sporta umnogome zavisi od socijalnih elemenata i društva u celini. Publicitet je najznačajniji i najefikasniji način za povećanje interesa za sport i prihvatanje sporta od strane javnosti. To je jedan od ključnih faktora koje treba imati u vidu.

2.d Ekonomski zahtevi

Sasvim je prirodno da je za promociju bilo kog sporta neophodno imati finansijsku podršku. Zbog toga treba činiti izvesne ustupke.

3. Osnovni principi primene pravila

Osnovna načela primene pravila počivaju, naravno, na funkciji pravila i faktorima koji utiču na formulaciju samih pravila. Na osnovu ovoga, može se reći da su najznačajnija načela primene pravila sledeća.

3.a Dobri i fer uslovi za igru:

Osnovni princip se sastoji u tome da se obezbede najbolji mogući uslovi i pruži šansa igračima da prikažu najviši nivo svog sportskog umeća. Nivo sportskog umeća utiče na ukupnu sliku o sportu. Sportisti se po nekoliko godina pripremaju za pojedina takmičenja. Zbog toga, takmičenje za njih predstavlja važnu priliku da pokažu rezultate svog dugog i napornog rada, kao i priliku da se oceni nivo njihovog sportskog dostignuća. Fer procena nivoa njihovog sportskog umeća, ishod utakmice ili takmičenja, proizlazi samo iz maksimalnog zalaganja i krajnjeg učinka igrača. Sudija mora biti svestan činjenice da će svaka njegova odluka tehničke prirode imati očigledan psihološki uticaj na igrače. Psihološki uticaj može imati pozitivno i negativno dejstvo. Zbog toga, jedan od osnovnih zahteva za svakog sudiju je da pruži igračima šansu da na najbolji način pokažu svoje sportsko umeće.

Sa ove tačke gledišta, ključna tačka suđenja je ujednačenost i stabilnost prilikom procenjivanja odluka. Materijalna osnova za ujednačeno i stabilno suđenje je preciznost, dok se sa psihološke strane, kao osnova uzima nepristrasnost (biti fer). Drugi način, na osnovu koga sudije mogu stvoriti optimalne uslove, sastoji se u preciznom kontrolisanju tempa igre. Tempo igre ne bi trebalo da bude ni suviše brz ni suviše spor.

3.b Podsticanje spektakularnosti:

Spektakularnost je ključni element za promociju sporta. Podsticanje oduševljenja kod gledalaca je takođe važan faktor koji sudija mora imati u vidu. Zbog toga, sudija treba da pronađe najbolji način kako da smanji broj prekida u toku utakmice i skрати njihovo trajanje, kao i da podsticajno deluje da atraktivnih trenutaka u toku utakmice bude što više. Sudija ipak, ne sme smišljeno da motiviše, ali ni da obeshrabruje masu i smanjuje njihovo oduševljenje. Sudija, takođe, ima odgovornost za promociju sporta.

3.c Saradnja zvaničnih lica:

Saradnja između članova sudijskog kolegijuma je administrativna osnova za dobro suđenje, za dobro vođenje utakmice. Svaki član sudijskog kolegijuma ima posebna ovlašćenja i nadležnosti, kao što je regulisano pravilima. Takođe, svaki član kolegijuma ima svoju poziciju na terenu, kako bi bio u mogućnosti da što bolje obavi dužnost koja mu je namenjena. Iako pojedinačno ova pozicija može da ograniči pregled igre, određena je tako da sudijski kolegijum ima bolji uvid u ukupan tok igre. Zbog toga, potpuna saradnja između zvaničnih lica je jedini način da se osigura tačna procena i donese prava odluka i da članovi sudijskog kolegijuma tačno i precizno obave dužnosti koje su im namenjene.

Na osnovu svega što je do sada napisano, može se zaključiti da sudija ne treba da bude osoba koja samo obavlja svoju dužnost vođenja utakmice i tačne primene pravila, već neko ko treba da vodi računa i o uticaju psiholoških, socijalnih i tehničkih činilaca igre. Sudija nije samo organizator i sudija, već i pedagog i promoter.

PRAVILA ZA IZDANJE CASEBOOK 2013.

Casebook 2013. je odraz *Pravila igre*, koje je odobrio Kongres FIVB, 2012. godine. Dok su ostala tumačenja i filozofske promene uvek moguće, imajući u vidu promene u sportu, treba zapamtiti da se ovde prikazana tumačenja primenjuju na *Pravila igre danas*.

Izmene u izdanju 2013, u poređenju sa izdanjem 2012:

Veliki broj slučajeva je ostao isti, uz male izmene terminologije i upotreba kartona za sankcije je ažurirana

Potpuno izbrisani slučajevi:

5.27

8.8

Ispravljeni ili upotpunjeni slučajevi:

1.9

1.10

1.11

1.12

2.5

3.5

3.10a (promenjena numeracija)

3.14

3.47

4.27

4.30

4.33

5.2

5.5

5.7

5.8

5.13

5.16

5.17

5.18

5.21

6.1

6.2

6.3

6.4

6.6

6.7

6.9

7.8

8.3

Novi slučajevi:

3.10b

5.27

5.29

5.30

U dodatku, brojevi slučajeva su navedeni zajedno sa odgovarajućim pravilima. Brojevi slučajeva su povezani sa slučajevima.

DEO II : SLUČAJEVI

POGLAVLJE 1 : UČESNICI

NOŠENJE NEDOZVOLJENIH PREDMETA

<p>1.1 Igrač je spreman za zamenu. Drugi sudija primećuje da igrač nosi ortopedsko pomagalo. Da li je ovakva naprava dozvoljena?</p>	<p>Tumačenje: Drugi sudija će dozvoliti igraču da uđe u igru, pod uslovom da ta naprava ne predstavlja rizik ni za tog, ni za ostale igrače u igri. Sa druge strane, igraču koji nosi gipsani zavoj nije dozvoljeno da igra ni da sedi na klupi za rezervne igrače. Pravilo 4.5.1</p>
<p>1.2 U toku takmičenja, igračica je nosila prsten sa oštrim dijamantom. Prvi sudija je zahtevao od nje da skine taj prsten. Odgovorila je da je to nemoguće. Da li joj treba dozvoliti da igra sa tim prstenom na ruci?</p>	<p>Tumačenje: U skladu sa <i>Pravilima igre</i> je da igračica mora da ukloni prsten sa ruke. U slučaju da je to stvarno nemoguće, prsten se mora oblepiti, kako bi sve igračice, uključujući i onu koja ga nosi, bile zaštićene od mogućih povreda. Za sudiju je veoma važno da naglasi i igračici i treneru da je igračica, koja, noseći ovakav prsten na ruci, narušava <i>Pravila igre</i>, odgovorna za sve posledice bilo kakve povrede, koju može prouzrokovati tim prstenom. Pravilo 4.5.1</p>

KAPITEN

<p>1.3 Kapiten u igri je, u više navrata, dovodio u pitanje određene sudijske odluke. Koja je ispravna reakcija prvog sudije u ovakvom slučaju?</p>	<p>Tumačenje: Kada, prema mišljenju prvog sudije, ovakvo ponašanje prevaziđe okvire Pravila 5.1.2, sudija treba da opomene kapitena u igri, bez kazne, kao što je navedeno u Pravilu 21.1. Ako se ovakvo ponašanje nastavi, van okvira razumnog izražavanja neslaganja, kapiten u igri treba da bude kažnjen žutim kartonom za neuljudno ponašanje (poen i servis za protivnika). Pravila 5.1.2, 20.1, 20.2, 21.2, Dijagram 9</p>
--	---

<p>1.4 Kapiten u igri ekipe 'A' nije bio siguran da li je redosled serviranja njegove ekipe ispravan. Zamolio je drugog sudiju da proveri poziciju njegovih igrača, pre nego što se igra nastavi. Da li je to dozvoljen zahtev od strane kapiten u igri?</p>	<p>Tumačenje: Ovakav zahtev je dozvoljen. Međutim, nijedna ekipa ne sme zloupotrebiti pravo na ovakav zahtev. Pravilo 5.1.2.2</p>
<p>1.5 Kapiten ekipe 'A' nije mogao tačno da odredi koji igrači ekipe 'B' se nalaze u prednjoj liniji. Da bi to utvrdio, zamolio je prvog sudiju da proveri postavu protivničke ekipe. Da li je to dozvoljeno?</p>	<p>Tumačenje: Ukoliko ovakav zahtev nije učestao, prvi sudija će uputiti drugog sudiju da proveri postavu protivničke ekipe. Međutim, jedina informacija koju ekipa može da dobije, je da li su pozicije igrača protivničke ekipe ispravne ili ne. Ne mogu se davati informacije o tome koji se igrači nalaze u prednjoj, a koji u zadnjoj liniji. Pravilo 5.1.2.2</p>
<p>1.6 Kapiten u igri je primetio znak linijskog sudije, koji je signalizirao da je lopta dodirnula blok. Prvi sudija nije video znak. Na koji način kapiten u igri može, legalno i uljudno, da zamoli prvog sudiju da pita linijskog sudiju koji je znak pokazao?</p>	<p>Tumačenje: Po završenom nadigravanju, uljudnim podizanjem ruke, kapiten u igri može da zatraži da se obrati prvom sudiji. On može zatražiti tumačenje njegove/njene odluke. Prvi sudija mora ispoštovati taj zahtev. Pravila 5.1.2.1 i 20.2.1</p>

<p>1.7</p> <p>Kapiten u igri ekipe 'A' protestuje kod prvog sudije, smatrajući da je propustio da, u skladu sa <i>Pravilima igre</i>, dodeli kaznu.</p> <p>Prvi sudija je naglasio da je njegova odluka konačna i da nikakav protest neće biti uvažen.</p> <p>Da li je ovo ispravan stav prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je pogrešna. Sudija mora jasno da navede razlog za svoju odluku. Ukoliko nije zadovoljan, kapiten u igri može zadržati pravo da svoje neslaganje sa odlukom sudije unese u zapisnik, kao zvaničan protest na kraju utakmice, ili da zamoli zapisničara da to uradi umesto njega. Svi protesti koji se tiču pravila igre ili primene sankcija su dozvoljeni i biće uvaženi. Nikakva rasprava o incidentu nije dozvoljena tokom utakmice.</p> <p>Na zvaničnim međunarodnim takmičenjima, na kojima postoji Kontrolni komitet, trener ekipe koja protestuje može zahtevati od predsednika Žirija utakmice da sazove sudijsku konferenciju. Postupak za sudijsku konferenciju dat je u <i>Uputstvima i instrukcijama za suđenje</i>.</p> <p>Sa druge strane, ekipama nije dozvoljeno da protestuju protiv normalnih odluka sudije.</p> <p>Pravila 5.1.2.1, 23.2.4</p>
---	--

TRENER

<p>1.8</p> <p>Prvi sudija je primetio da trener nosi slušalice u ušima i razgovara sa statističarem, koji se nalazi iza reklamnih panoa. Da li je upotreba ovakvih naprava dozvoljena?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Korišćenje ovakvih naprava je dozvoljeno. Dozvoljeno je da dva statističara sede za stolovima, na kraju prostora za igru, iza panoa, ali oni ne smeju da ulaze u teren, prostor za igru, ili kontrolni prostor niti da se kreću blizu klupa za ekipe.</p>
---	---

<p>1.9</p> <p>U toku prvog i drugog seta utakmice, jedan od trenera je izražavao svoje neslaganje sa prvim sudijom. On je, nakon toga, prišao drugom sudiji, insistirajući da dobije objašnjenje u vezi sa odlukom prvog sudije. U dva navrata, drugi sudija je razgovarao sa njim duže od 10 sekundi. Da li je drugi sudija, u ovom slučaju, ispravno primenio <i>Pravila igre</i>?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prema Pravilu 5.1.2 isključivo kapiten u igri je dozvoljeno da se obrati sudijama za objašnjenja. Treneru to nije dozvoljeno.</p> <p>Drugi sudija bi trebalo da odbije razgovor sa trenerom i da ga zamoli da se vrati na svoje mesto. Ukoliko to nema efekta, drugi sudija bi odmah trebalo da obavesti prvog sudiju, kako bi ovaj mogao da primeni odgovarajuće sankcije.</p> <p>Prvi sudija će, preko kapitena u igri, upozoriti trenera zbog ponašanja. Nema kazne.</p> <p>Ovo treba smatrati kao Nivo 1 u primeni sankcija zbog manjeg prekršaja. Sudija može da pokaže žuti karton direktno treneru postupajući kao što je to opisano u Uputstvu i Instrukcijama za suđenje pravilo 20 tačka 5.2 Nivo 2 – koji ukazuje da je ekipa dostigla nivo sankcionisanja. Ovo se upisuje u zapisnik.</p> <p>Ukoliko trener nastavi sa takvim ponašanjem, prvi sudija će ga sankcionisati, dodeljivanjem kazne (crveni karton) za neuljudno ponašanje, preko kapitena u igri, što rezultira poenom i servisom za protivnika.</p> <p>Pravila 5.1.2, 5.2.3.4, 21.1, 21.2, 21.3</p>
<p>1.10</p> <p>Tokom utakmice, trener se kretao u slobodnoj zoni. Kada je želeo da zatraži tajm-auta, dao je znak pomoćnom treneru da pritisne sirenu, nakon čega je trener dao zvanični znak rukom za tajm-auta. Da li je ovo prihvatljiv postupak zahtevanja tajm-auta?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ovo je prihvatljiv postupak zahtevanja tajm-auta. Trener je odgovoran za zahteve za tajm-auta, što podrazumeva i pritiskanje sirene i davanje znaka rukom. Kako bi se obezbedio normalan tok utakmice, u skladu sa novim pravima trenera da se kreće u slobodnoj zoni, trener može da odobri drugom članu ekipe, ne obavezno pomoćnom treneru, da pritisne sirenu, ali trener i dalje mora da pokaže zvaničan znak rukom.</p> <p>Pravila 5.2.1, 5.2.3.3, 5.3.1</p>

<p>1.11</p> <p>Za vreme utakmice, pomoćni trener i fizioterapeut ekipe su skakali sa klupe i pratili trenera, duž bočne linije. Prvi sudija nije ništa učinio da spreči ovakvo ponašanje. Da li je ovakvo ponašanje članova ekipe prihvatljivo?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Pravila samo treneru dozvoljavaju da se slobodno kreće u slobodnoj zoni svoje ekipe, između produžetka linije napada i prostora za zagrevanje. Na ovom takmičenju, trener je ograničen da obavlja svoje dužnosti iza linije ograničenja za trenere. Ostali članovi ekipe moraju da sede na klupi, ili da budu u prostoru za zagrevanje. Prvi sudija je trebalo da, preko kapitena u igri, upozori trenera na ovo i da zatraži da pomoćni trener i fizioterapeut sednu.</p> <p>Pravila 5.2.3.2, 5.2.3.4, 5.3.1</p>
<p>1.12</p> <p>Za vreme utakmice, trener je ušao na teren, preko osnovne linije, kako bi dao instrukcije svom Liberu. U drugoj situaciji, trener je stajao između produžetka linije napada i produžetka srednje linije. U toj poziciji, ometao je zapisničara da vidi servera. Koji je ispravan odgovor sudija na ovakvo ponašanje?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Trener, i samo trener, ima pravo da se, za vreme utakmice, kreće u slobodnoj zoni, između produžetka linije napada i prostora za zagrevanje. Trener nema pravo da uđe na teren, obavljajući trenersku dužnost. Trener je pogrešio u tri stvari. On nema pravo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. da bude iza terena, u zoni za serviranje; 2. da bude između produžetka linije napada i srednje linije; 3. da uđe na teren. <p>Prilikom prvog događaja ovakve vrste na utakmici, prvi sudija bi trebalo da dodeli treneru opomenu zbog manjeg prekršaja, preko kapitena u igri.</p> <p>Prvi sudija bi trebalo, preko kapitena u igri, da podseti trenera na granice trenerske slobode. Nema kazne. Ovo treba smatrati kao Nivo 1 u primeni sankcija zbog manjeg prekršaja. Sudija može da pokaže žuti karton direktno treneru postupajući kao što je to opisano u Uputstvu i Instrukcijama za suđenje pravilo 20 tačka 5.2 Nivo 2 – koji ukazuje da je ekipa dostigla nivo sankcionisanja. Ovo se upisuje u zapisnik.</p> <p>Ukoliko trener nastavi sa takvim ponašanjem, prvi sudija će ga sankcionisati, dodeljivanjem kazne (crveni karton) za neuljudno ponašanje.</p> <p>Pravilo 5.2.3.4</p>

<p>1.13</p> <p>Tokom utakmice, trener je koristio štake kako bi obavljao svoje dužnosti. Za vreme nadigravanja, sedeo je na klupi, tako da su se štake nalazile ispred klupe. Za vreme tajm-auta i pauza, koristio je štake u slobodnoj zoni, ispred klupe svoje ekipe.</p> <p>Može li se treneru dozvoliti da koristi štake u slobodnoj zoni, kako bi obavljao svoje dužnosti za vreme utakmice?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Nije zabranjeno da trener stoji ili hoda sa štakama.</p>
--	--

POGLAVLJE 2: TOK UTAKMICE

ŽREB

<p>2.1 Nakon osvajanja žreba, pre početka prvog ili petog seta, kapiten ekipe 'A' je zatražio levu stranu terena i servis – da li je imao pravo na to?</p>	<p>Tumačenje: Pobednik žreba ima sledeće mogućnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. da izabere servis, 2. da izabere prijem, 3. da izabere stranu terena. <p>Prema tome, ukoliko kapiten ekipe koji je osvojio žreb, odabere stranu terena, kapiten ekipe koji je izgubio žreb, mora uzeti preostalu stranu terena i može izabrati da li će servirati, ili primati servis. Ukoliko kapiten ekipe koji je osvojio žreb izabere servis, kapiten druge ekipe mora prihvatiti prijem servisa, ali može odabrati stranu terena. Ako kapiten, pobednik žreba, odabere prijem servisa, kapiten druge ekipe mora prihvatiti da servira, ali može odabrati stranu terena.</p> <p>Pravilo 7.1.2</p>
---	---

POZICIONE I ROTACIONE GREŠKE

<p>2.2 Za vreme utakmice, srednji igrač zadnje linije je jasno stajao ispred srednjeg igrača prednje linije. Neposredno pre servisnog udarca protivničkog servera, igrač zadnje linije je skočio u vazduh i nije dodirivao teren ispred igrača prednje linije, u trenutku kada je lopta dodirnuta prilikom servisa. Da li je ovo bila ispravna pozicija ekipe?</p>	<p>Tumačenje: Prilikom skoka, igrači zadržavaju poziciju koju su imali u trenutku poslednjeg kontakta sa tlom. Stoga, dok je igrač zadnje linije bio u vazduhu, on je zadržao onu poziciju koju je imao pre skoka, odnosno, u trenutku poslednjeg dodira sa tlom, i bio je ispred svog igrača prednje linije i u pogrešnoj poziciji, što mora da rezultira poenom i servisom za protivnika.</p> <p>Pravila 7.4, 7.4.2, 7.4.3</p>
---	--

<p>2.3</p> <p>U trenutku izvođenja servisa, srednji igrač zadnje linije je stajao sa oba stopala neznatno iza stopala srednjeg igrača prednje linije. Srednji igrač zadnje linije je držao svoju šaku na terenu, jasno ispred stopala svog igrača prednje linije, u trenutku kada je server udario loptu, prilikom izvođenja servisa. Da li je to ispravna pozicija ekipe koja prima servis?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ispravna pozicija. Samo se stopala, koja su u kontaktu sa podom, uzimaju u obzir prilikom određivanja da li igrači prave pozicionu grešku.</p> <p>Pravila 7.4.3, 7.5</p>
<p>2.4</p> <p>U trenutku servisnog udarca, tehničar je stajao tako da je delom stopala zakoračio na protivničku stranu terena, a preostalim delom je stajao na srednjoj liniji. Drugi sudija je dosudio pozicionu grešku, pošto se on u trenutku servisnog udarca nije u potpunosti nalazio u okviru graničnih linija svog polja. Da li je odluka drugog sudije ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ispravna odluka drugog sudije.</p> <p>Pravila 1.3.3, 7.4</p>
<p>2.5</p> <p>Posle servisnog udarca, zapisničar je objavio da je servis izveden od strane pogrešnog servera. Jedina činjenica koja je mogla da bude utvrđena iz zapisnika je bila ta da igračica broj 5 treba da servira, a ne igračica broj 11, koja je izvela servis.</p> <p>Sudija je dosudio poen i servis za protivnika, zbog servisa igračice broj 11, a ekipa je vraćena u pravilnu rotaciju. Nije bilo poništavanja poena. Da li je odluka prvog sudije bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Na osnovu informacija koje su bile dostupne sudiji, odluka prvog sudije je bila ispravna.</p> <p>Pravila 7.7.1, 23.2.3</p>

<p>2.6</p> <p>Ekipa je osvojila nadigravanje, poen i stekla pravo da servira. Pre rotacije, kapiten u igri ekipe je zamolio drugog sudiju da proveri poziciju njegovih saigrača u postavi, kako bi pravi igrač po redosledu rotacije izveo servis. Zapisničar je obavestio drugog sudiju da je igrač broj 10 na redu da servira.</p> <p>Nakon toga, ovaj igrač je servirao 4 poena uzastopno. Pre nego što je igrač broj 10 izveo i sledeći servis, zapisničar je obavestio drugog sudiju da je, u stvari, trebalo da servira igrač broj 8.</p> <p>Prvi sudija je poništio 4 poena, koje je ekipa osvojila na servis igrača broj 10. Ekipa je vraćena na rezultat i poziciju pri kojoj je trebalo da servira igrač broj 8.</p> <p>Svi zatraženi tajm-auti i zamene igrača, za vreme ta 4 poena, su poništeni, ali ne i tehnički tajm-aut.</p> <p>Zatim je dozvoljeno igraču broj 8 da servira i igra je nastavljena od trenutka kada je kapiten u igri zamolio drugog sudiju da proveri ko je na servisu.</p> <p>Da li je ovo bila ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila ispravna. U ovakvim slučajevima, sankcije za prekršaje pravila o ponašanju i tehnički tajm-auti ostaju na snazi. Ekipe se moraju vratiti originalnoj postavi igrača, koliko god je to moguće.</p> <p>Ovi događaji se moraju upisati u zapisnik.</p>
<p>2.7</p> <p>Nakon zvižduka za servis, prvi sudija je primetio da se na terenu nalazi samo pet igrača. I Libero i igrač koji je s njim promenio mesto su se još uvek nalazili u prostoru za zagrevanje, bez očigledne namere da učestvuju u nadigravanju. Kakav bi trebalo da bude postupak sudija?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija bi trebalo da dâ znak za servis kada je siguran da su ekipe spremne za igru i da je lopta u posedu servera. Zdrav razum nam govori da su ekipe odgovorne za neke stvari. Na primer, sudija neće obavestiti igrača/icu ako on/ona servira sa pogrešnog mesta, ili stoji jednim stopalom izvan terena, za vreme servisnog udarca.</p> <p>Budući da je prvi sudija uočio grešku tek nakon zvižduka za servis, on/ona je morao/la odmah da prekine igru, dodeli sankciju za odugovlačenje ekipi koja je načinila grešku i nastavi igru, uz posledice sankcije za odugovlačenje.</p> <p>Pravila 7.5, 7.7, 12.3, 12.4.3</p>

POGLAVLJE 3: AKCIJE U IGRI

IGRANJE LOPTOM

<p>3.1</p> <p>Primač je vrlo loše primio servis i lopta je prešla preko mreže, izvan antene. Tehničar je potrčao za loptom u slobodnu zonu protivnika i uputio je prema strani svoje ekipe. Na njegovu nesreću, lopta koju je uputio nije prešla mrežu, nego se kretala prema mreži sa strane protivničke ekipe, gde je njihov srednji bloker uhvatio. Prvi sudija je svirao pre nego što je srednji bloker uhvatio loptu, a sudije su pokazale znak „lopta u autu“.</p> <p>Da li je ovaj znak sudija ispravan? U kom trenutku lopta postaje „aut“?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Sudijski znak je ispravan, jer je lopta postala „aut“ u trenutku kada je potpuno napustila prostor iznad slobodne zone, sa strane mreže protivničke ekipe.</p> <p>Lopta bi takođe bila „aut“ ako bi udarila protivničkog igrača u slobodnoj zoni, pod uslovom da nije pokušavao da spreči protivnika u vraćanju lopte ka drugoj strani mreže.</p> <p>Pravila 10.1.2, 10.1.2.2</p>
<p>3.2</p> <p>U pokušaju da odigra prvu loptu, u zadnjoj liniji, napadač je udario loptu šakom odozdo. Prvi sudija je dozvolio da se igra nastavi. Da li je takva odluka bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odigraivanje se mora proceniti po kvalitetu kontakta sa loptom, tj. da li je ili ne lopta zadržana i/ili bačena. Prvi sudija ne sme žuriti sa dosuđivanjem greške za ovakvo odigravanje, osim ako jasno ne vidi da je lopta zadržana ili bačena.</p> <p>Pravila 9.2.1, 9.2.2, 9.3.3, 9.3.4</p>

<p>3.3</p> <p>Tokom utakmice, igračica je smećovala loptu u protivnički blok. Lopta se odbila nazad u polje ekipe koja je napadala, gde je jedna od igračica pokušala da odigra loptu „čekićem“. U jednom pokretu igračice, lopta se odbila od jedne do druge ruke, zatim do grudi, a da, pritom, nije bila zadržana ili bačena. Prvi sudija je dozvolio da se igra nastavi. Da li je to ispravno?</p>	<p>Tumačenje</p> <p>Odluka prvog sudije je ispravna. Ovo je bilo prvo odigravanje ekipe, lopte koja je došla sa protivničke strane. Stoga, uzastopni dodiri lopte su dozvoljeni, budući da su izvedeni u toku jednog pokreta, a pri tome lopta nije bila zadržana ili bačena. Slučajevi prvog odigravanja, u kojima su uzastopni dodiri sa loptom dozvoljeni, su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. prijem servisa, 2. prijem napada protivničke ekipe. Napad može biti i slab i snažan, 3. prijem lopte odbijene od sopstvenog bloka, 4. prijem lopte odbijene od protivničkog bloka. <p>Pravila 9.2.3.2, 14.2</p>
<p>3.4</p> <p>Igračica je pokušala da blokira udarac u napadu. Lopta je pogodila njene šake i spustila se između nje i mreže. Ona je izvila ruku i odigrala loptu. Lopta je vrlo kratko dodirnula njenu ruku i telo. Prvi sudija je dosudio „zadržanu loptu“. Da li je to greška?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Kontakt sa loptom određuje da li je lopta odigrana na dozvoljen način, ili je bila zadržana. Pošto je to prvo odigravanje ekipe, bloker ima pravo na više uzastopnih dodira, dok god pravi samo jedan pokret pri odigravanju lopte. Međutim, sudija može da dosudi „zadržanu ili bačenu loptu“ i na prvo odigravanje ekipe.</p> <p>Pravila 9.2.2, 9.2.3.2, 14.2</p>
<p>3.5</p> <p>Igračica je primila servis i uputila loptu preko mreže, gde je protivnička srednja igračica prednje linije, u akciji blokiranja, preusmerila loptu na pod njene ekipe. Da li je to dozvoljeno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Dozvoljeno je da se lopta blokira i vraća nazad u teren protivničke ekipe. Prvi sudija mora da odluči o ispravnosti kontakta blokera sa loptom. Jedino pitanje je da li je igrač odigrao loptu na dozvoljen način, ili je lopta bila „zadržana i/ili bačena“. Nepravilan kontakt, „zadržana lopta“, može da se dogodi i prilikom blokiranja.</p> <p>Pravilo 9.2.2</p>

<p>3.6</p> <p>Igrač je skočio, u nameri da spasi loptu, koja se nalazila neposredno pored tribina. Nakon odigravanja, doskočio je na tribine. Da li je njegova akcija dozvoljena?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Dozvoljena akcija. Igraču je dozvoljeno da loptu vrati i izvan sopstvene slobodne zone. Van prostora za igru, igraču koji nastoji da odigra loptu, dozvoljeno je da se pomogne saigračem ili predmetom-konstrukcijom, ali samo na strani sopstvenog polja.</p> <p>Pravila 9, 9.1.3</p>
<p>3.7</p> <p>U toku nadigravanja, igračica je pojurila za loptom u gledalište. U trenutku kada je stigla do lopte i htela da je odigra, jedan gledalac sa tribina je pružio ruku, u nameri da uhvati loptu. Trener je zahtevao da se nadigravanje ponovi, zbog ometanja od strane gledaoca. Sudija je odbio njegov zahtev. Da li je ovo ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Da. Igraču je dozvoljeno da vrati loptu sa tribine za gledaoce, koja se nalazi na strani njegovog polja, ili sa neke druge tačke izvan prostora za igru, uključujući i klupu za rezervne igrače.</p> <p>Međutim, dok igrač ima prednost prilikom odigravanja u okviru prostora za igru, tu prednost nema izvan prostora za igru.</p> <p>Pravila 9, 9.1.3</p>
<p>3.8</p> <p>Za vreme utakmice, igračica je izvela veoma snažan napad. Prijem protivničke igračice nije bio najuspešniji i lopta se odbila daleko izvan terena. Druga igračica te ekipe je brzo potrčala za loptom i na veoma atraktivan način je vratila u igru, pri čemu je i pala preko reklamnih panoa, koji označavaju ivicu slobodne zone.</p> <p>Ovaj ekstremni napor je izazvao veliko oduševljenje i aplauz publike. Međutim, prvi sudija je zviždukom prekinuo nadigravanje i dosudio „zadržanu loptu”. Publika je veoma glasno protestovala protiv ove sudijske odluke. Da li je sudija bio u pravu i kako, u ovakvim situacijama, sudija treba da kontroliše svoj zvižduk?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Sudija ne bi trebalo da bude samo osoba koja upravlja utakmicom i mehanički primenjuje <i>Pravila igre</i>, već i neko ko ima odgovornost za promociju odbojke. Stoga je dozvoljavanje spektakularnih akcija bitan suštinski element.</p> <p>Sudija ne sme da podilazi publici, ali isto tako, ne treba ni da je ignoriše! Sudija, u svom nastupu, mora da pronađe ravnotežu između tehničkih i sportskih efekata svog delovanja. Praktično govoreći, potrebno je da se, u određenom obimu, nešto od tehničkih detalja žrtvuje zbog ukupnog utiska. U tome je „umetnost suđenja”!</p>

<p>3.9</p> <p>Za vreme utakmice, napadač ekipe 'B' je smečovao loptu u blok protivnika. Lopta je od ruku blokera otišla preko antene, delimično van prostora za prelaz lopte, i preko prvog sudije, u slobodnu zonu ekipe 'B'. Igrač zadnje linije ekipe 'A' je potrčao za loptom, kako bi je vratio na svoju stranu mreže. Linijski sudija je pokazao da je lopta „u aut-u“, a prvi sudija je dosudio nadigravanje za ekipu 'B'.</p> <p>Kapiten u igri ekipe 'A' je protestovao, jer je lopta prešla preko antene, delimično kroz spoljašnji prostor, zbog čega su igrači njegove ekipe imali pravo da je vrate.</p> <p>Da li je odluka prvog sudije bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije nije bila ispravna. Lopta je prešla preko antene u protivničku slobodnu zonu, delimično kroz spoljašnji prostor. Stoga je igračima ekipe 'A' bilo dozvoljeno da je vrate na svoju stranu, a kroz spoljašnji prostor na istoj strani terena. Linijski sudija nije trebalo da pokazuje znak dok je lopta još uvek u igri.</p> <p>Pravilo 10.1.2</p>
<p>3.10a (3.10)</p> <p>Nakon drugog odigravanja ekipe, lopta je prešla ravan mreže kroz spoljni prostor. Linijski sudija, u čijoj je to nadležnosti, je pokazao odgovarajući znak zastavicom, ali prvi sudija nije reagovao. Nakon utakmice, linijski sudija ga je pitao zašto je ignorisao ovaj znak. Kako bi trebalo da glasi pravi odgovor prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Sudija ne sme da prekine igru zviždukom pre nego što se greška dogodi. Ova lopta može biti odigrana nazad na dozvoljen način, trećim udarcem ekipe, pa zato ostaje u igri.</p> <p>Pravila 8.4.1, 8.4.2, 9.1, 10.1.2, 10.1.2.1, 10.1.2.2</p>
<p>3.10b (Novo)</p> <p>Prilikom prijema servisa, igrač je odigrao loptu „prstima“, slično tehnici podizanja lopte, ali je odigravanje uključivalo dva odvojena kontakta.</p> <p>Prvi sudija nije dosudio grešku „dvostruki kontakt“.</p> <p>Koja je ispravna odluka?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>U skladu sa odlukom Odbora FIVB-a, od marta 2013. godine, kojom se, radi daljeg ispitivanja predloženog pravila 9.2.4, zadržavaju pravila o prijemu i drugim vrstama prvog odigravanja definisana u tekstu Pravila 2009-12, sudija je doneo ispravnu odluku.</p> <p>Lopta, ipak, ne sme biti zadržana i/ili bačena prilikom ove akcije.</p> <p>Pravila 9.2.3.2, 9.2.4</p>

PRELAZ ISPOD MREŽE

<p>3.11</p> <p>Igrač zadnje linije je skočio, odrazivši se iza linije napada, izveo senzacionalan napad i doskočio petama na srednju liniju, ali je veći deo njegovih stopala bio na stopalima protivničkog blokera. Bloker je pokušao da odigra sledeću loptu, ali nije mogao da se pomeri dovoljno brzo da bi do nje stigao. On se žalio drugom sudiji zbog ometanja, ali je žalba bila ignorisana. Slične situacije su se desile nekoliko puta u toku utakmice i svaki put su bile ignorisane od strane drugog sudije. Da li je ovo ispravna primena pravila od strane drugog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Pravilo 11.2.1 glasi: „Dozvoljen je prelaz u protivnički prostor ispod mreže, pod uslovom da se ne ometa igra protivnika". Sasvim je jasno da ometanje nije dozvoljeno. Razumno je pretpostaviti da se igrač, koji se u potpunosti nalazi na svom delu terena, a nagažen je ili udaren od strane protivničkog igrača, može smatrati ometanim. U tom slučaju, igrač koji povređuje prostor treba da bude kažnjen. Jedna od nadležnosti drugog sudije je da nadgleda ovu potencijalnu grešku i dosudi je kada se dogodi, kao što je bilo u ovom slučaju.</p> <p>Pravilo 11.2.1, 11.2.2.1, 11.2.4</p>
<p>3.12</p> <p>Napadač je, zamahnuvši nogom, slučajno udario ispod mreže protivničkog blokera. Ovaj kontakt je sprečio protivničkog igrača da odigra loptu, odbijenu od bloka i njegova ekipa je izgubila nadigravanje. Kako bi drugi sudija trebalo da reaguje?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Drugi sudija je morao da dosudi nedozvoljen potez napadača, budući da je ometao protivničkog igrača. Nadigravanje je trebalo da pripadne ekipi blokera.</p> <p>Pravilo 11.2.1</p>

IGRAČ PORED MREŽE ILI U KONTAKTU SA NJOM

<p>3.13</p> <p>Primač ekipe je loše primila servis, tako da je tehničar, koja je bila igrač zadnje linije, bila prinuđena da se vrati u zadnju zonu da bi „podigla“ loptu. Dok se okretala, lagano je dodirnula mrežu. Sudija nije svirao ovaj kontakt sa mrežom. Da li njegova odluka bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka je bila ispravna, budući da akcija nije ometala igru.</p> <p>Pravila 11.3.1, 11.4.4</p>
<p>3.14</p> <p>Igrač je uputio loptu prema mreži. Lopta je prešla vertikalnu ravan mreže. Tehničar ekipe je uspeo da dohvati ovu loptu s druge strane vertikalne ravni mreže i „podigao“ je tako da je njegov saigrač, napadač, mogao da izvede udarac u napadu. Prvi sudija je dosudio da je ovo odigravanje greška. Da li je ovakvo odigravanje nedozvoljeno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija je doneo ispravnu odluku. Iznad mreže igraču nije dozvoljeno da pređe vertikalnu ravan, kako bi odigrao loptu i vratio je na svoju stranu terena. Prema tome, odigravanje tehničara nije bilo dozvoljeno. Slično odigravanje loptom ispod mreže se drugačije tretira. Ispod mreže, odigravanje je nedozvoljeno samo ako je lopta u potpunosti prešla vertikalnu ravan mreže.</p> <p>Pravila 9, 11.2.1</p>
<p>3.15</p> <p>Igračica je smećovala loptu, koja je bila „podignuta“ iznad samog vrha mreže. Protivnička igračica je dodirnula loptu u bloku, u isto vreme, pri čemu nije prešla rukama preko mreže. Nakon istovremenog dodira, lopta je pala van terena, na strani protivničke ekipe. Sudija je dodelio nadigravanje ekipi koja je napadala. Da li je ovo bila ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila pogrešna. Ukoliko, posle istovremenog kontakta protivničkih igrača sa loptom, ona padne van terena, to je greška ekipe sa suprotne strane. Ekipa koja je blokirala je trebalo da osvoji nadigravanje.</p> <p>Čak iako je kontakt sa loptom iznad mreže, od strane protivničkih igrača, malo duži, nadigravanje se jednostavno nastavlja.</p> <p>Pravila 9.1.2.2, 9.1.2.3</p>
<p>3.16</p> <p>Igrač ekipe 'A' je blokirao smečera ekipe 'B'. Smećovana lopta je pomerila mrežu, koja je dodirnula podlaktice blokera. Sudija nije dosudio dodir mreže, iako je bloker bio u akciji odigravanja loptom.</p> <p>Da li je to ispravna odluka sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila ispravna. Ukoliko mreža udari blokera, nema greške. Ukoliko bloker dodirne gornji deo mreže (belu traku), za vreme akcije blokiranja, onda on čini grešku.</p> <p>Pravila 11.3.3, 11.4.4</p>

<p>3.17</p> <p>Tokom utakmice, igrač je blokirao loptu posle snažnog udarca u napadu protivničkog smečera. Lopta se, od ruku blokera, odbila daleko iza osnovne linije terena. Libero je otrčao van terena i napravio veoma atraktivan „upijač”, sa ciljem da vrati loptu u igru. Svi gledaoci na tribinama su bili skoncentrisani na ovo veoma atraktivno odigravanje loptom i ovacijama su pozdravili akciju Libera. Nakon što je bloker doskočio, završavajući akciju blokiranja, okrenuo se, pripremajući se za nastavak igre. Za vreme okreta, lagano je dodirnuo mrežu ramenom. Drugi sudija je dosudio grešku dodira mreže. Da li je ovo trebalo smatrati greškom?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka drugog sudije nije bila ispravna. Pravilo 11.3.1 kaže da dodir mreže nije greška, osim kada ometa igru.</p> <p>Pravila 11.3.1, 11.4.4</p>
<p>3.18</p> <p>Sva tri napadača ekipe su krenula ka mreži, a tehničar je vrlo lukavo „podigao” loptu svom napadaču u poziciju četiri. Protivnički blok je ipak skrenuo loptu i ona je bila odigrana u njihovoj zadnjoj zoni. U istom trenutku kada je napadač udario loptu u poziciji četiri, jedan protivnički bloker je dodirnuo mrežu, pokušavajući da blokira napadača u poziciji dva. Drugi sudija je dosudio grešku, jer je bloker dodirnuo mrežu. Da li je ovo ispravna odluka drugog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ne, odluka drugog sudije nije bila ispravna. Svrha novog pravila je da se smanji broj situacija koje „veštački” skraćuju nadigravanje. Napad je bio iz pozicije četiri, a dodir mreže je bio u poziciji dva. Pošto ni napadač ni bloker ni na koji način nisu bili uključeni u odigravanje lopte, a dodir mreže nije ometao igru, dodir mreže je dozvoljen i nadigravanje nije trebalo zaustaviti.</p> <p>Pravilo 11.3.1</p>
<p>3.19</p> <p>Za vreme utakmice, srednji bloker se spremao da udari loptu. Tehničar je loše procenio „dizanje” i lopta je otišla preko napadačeve glave i pala na pod, ne dodirnuvši nijednog igrača. Protivnički srednji bloker je dodirnuo traku na vrhu mreže, prilikom pokušaja da blokira napadača. Sudija je dosudio grešku srednjeg blokera. Da li je odluka prvog sudije bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila ispravna! Srednji bloker je bio u akciji odigravanja loptom, iako lopta nije dodirnula ni napadača ni blokera.</p> <p>Pravila 11.3.1, 11.4.4</p>

<p>3.20</p> <p>Ekipa je izvodila brzu kombinaciju, sa dva napadača, na sredini terena. Umesto da „podigne” u sredinu, tehničar je „podigao” loptu napadaču na poziciju četiri. Dok je on to činio, protivnički srednji bloker je dodirnuo traku na vrhu mreže, u pokušaju da zaustavi kombinaciju. Prvi sudija je dosudio grešku dodira mreže srednjem blokeru. Da li je odluka sudije bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Da, odluka sudije je bila ispravna. Ukoliko sudija smatra da je igrač dovoljno blizu lopte, a igrač dodirne gornju traku mreže, taj dodir se smatra greškom.</p> <p>Pravila 11.3.1, 11.4.4</p>
<p>3.21</p> <p>Ekipa je primila servis u odlučujućem poenu. Posle izvođenja napada, napadač je doskočio na pod i izgubio ravnotežu, napravio dva koraka i, dok je lopta još bila u igri, lagano dodirnuo mrežu izvan antene. Prvi sudija je dosudio grešku, kojom je završena utakmica. Da li je to bila ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije nije bila ispravna. Pošto to nije uticalo na igru, dodir mreže nije greška.</p> <p>Pravila 11.3.1, 11.3.2, 11.4.4</p>
<p>3.22</p> <p>Tokom utakmice, tehničar je podigla loptu svom napadaču. Kada je udarila loptu, ona je takođe udarila i tehničara kolonom. Ovaj udarac je naterao tehničara da dodirne mrežu. Drugi sudija je dosudio grešku. Da li je ovo ispravno tumačenje pravila?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka drugog sudije nije bila ispravna, jer kontakt tehničara sa mrežom nije ometao igru.</p> <p>Pravila 11.3.1, 11.4.4</p>

SERVIS

<p>3.23</p> <p>Igrač je stao na poziciju za serviranje, umesto svog saigrača, koji je trebalo da servira. Čim je dodirnuo loptu, prilikom izvođenja servisa, zapisničar je to signalizirao drugom sudiji, koji je prekinuo igru. Da li je to ispravan postupak zapisničara?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Postupak zapisničara je ispravan. Kada je pogrešan server spreman da servira, zapisničar mora da sačeka da se završi akcija serviranja pre nego što obavesti sudije o grešci. Zapisničar može imati zvono, sirenu, ili neku drugu signalnu napravu da bi signalizirao grešku.</p> <p>Pravila 7.7.1, 12.2.1, 12.7.1, 25.2.2.2</p>
--	---

<p>3.24</p> <p>Posle tehničkog tajm-auta, pogrešan server se pripremao da servira. Prvi sudija je pištaljkom dao znak za servis.</p> <p>Ekipa koja servira je uočila grešku i ispravan server je ušao u zonu za serviranje, spreman da servira. Sudija je svirao da ponovo odobri servis. Da li je to ispravan postupak sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka sudije je pogrešna</p> <p>Servis se odobrava samo jednom, davanjem znaka pištaljkom i pokazivanjem zvaničnog sudijskog znaka – servis mora biti izveden, od strane servera, čiji je red da servira, u roku od 8 sekundi od odobrenja prvog sudije.</p> <p>Pravilo 12.4.4</p>
<p>3.25</p> <p>Za vreme utakmice, igračica koja servira je bacila loptu u vazduh, a onda je pustila da padne na pod. Čim je lopta odskočila, uhvatila je i odmah servirala, pre isteka 8 sekundi, dozvoljenih za servis. Da li je ovo bila dozvoljena akcija servera?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Akcija servera nije bila dozvoljena. Lopta mora biti udarena jednom šakom, ili nekim drugim delom ruke, pošto je izbačena ili ispuštena iz ruke(u). Svaka akcija koju prvi sudija proceni kao „izbačaj za servis“ mora biti završena servisnim udarcem.</p> <p>Pravilo 12.4.2</p>
<p>3.26</p> <p>Servirana lopta je dodirnula mrežu i antenu, pre odigravanja ekipe koja prima servis. Prvi sudija je svirao grešku. Da li je odluka sudije ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je ispravna. Lopta koja dodiruje antenu je „u autu“.</p> <p>Pravilo 8.4.3</p>
<p>3.27</p> <p>Za vreme utakmice, lopta je, posle servisa, udarila malo ispod bele trake na vrhu mreže. Prvi sudija je odmah svirao i zaustavio igru. Kada sudija treba da svira?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Sudija je svirao u pravom trenutku. Servirana lopta mora da prođe kroz prostor za prelazak lopte. Ako ne prođe, servis je automatski greška, koja mora biti dosuđena od strane sudije istog trenutka. Prvi sudija ne sme da čeka da lopta dodirne pod, ili igrača ekipe koja servira.</p> <p>Pravilo 12.6.2.1</p>

<p>3.28</p> <p>Lopta se nalazi u posedu ekipe, koja se priprema za servis. Kapiten u igri je zatražio potvrdu da li je pravi igrač njegove ekipe na redu da izvede servis. Zapisničar je dao informaciju da je igrač broj 6 na redu da servira. Kapiten je osporio ovu informaciju i insistirao na tome da servis treba da izvede igrač broj 1. Kapiten nije bio zadovoljan i dok je pokušavao da priđe prvom sudiji, ovaj je dao znak za servis. Usled ove zbunjujuće situacije, ekipa je kažnjena jer nije izvela servis u okviru dozvoljenih 8 sekundi.</p> <p>U naknadnoj proveru zapisnika, utvrđeno je da je trener ekipe predao pogrešnu postavu, sa igračem broj 6, upisanim na dve pozicije. Trebalo je da budu upisani igrači broj 6 i broj 1. Igrač broj 1 je trebalo da servira, baš kao što je kapiten i pretpostavio.</p> <p>Koji je ispravan postupak sudije u ovom slučaju?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Zdrav razum mora da prevlada prilikom rešavanja ove situacije. Prvu grešku je napravio trener ekipe, kada je predao neispravan listić sa postavom. Greška je uvećana nepažnjom drugog sudije i zapisničara.</p> <p>Stoga, ekipu ne treba sankcionisati zbog pogrešnog igrača na servisu, a igraču broj 1 treba dozvoliti da servira.</p> <p>S druge strane, prvobitna greška trenera je prouzrokovala odugovlačenje igre, zbog čega treba dodeliti sankciju za odugovlačenje.</p> <p>Zatim, drugi sudija mora da zatraži novi listić sa postavom od trenera ekipe.</p>
--	--

<p>3.29</p> <p>Servis ekipe 'A' je udario u mrežu i pado prema podu, sa njihove strane mreže. Igrač protivničke ekipe, je pružio ruke ispod mreže i uhvatio loptu, pre nego što je pala na pod. Da li je to dozvoljeno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Lopta je u igri, sve dok prvi sudija ne zaključi da lopta neće pravilno preći mrežu i da se dogodila greška. Prvi sudija, u tom slučaju, mora da reaguje istog trenutka. Stoga, igrač sme da uhvati loptu, čim sudija dosudi grešku zviždukom.</p> <p>Pravilo 12.6.2.1</p>
--	---

UDARAC U NAPADU

<p>3.30</p> <p>Tehničar, koji je igrač zadnje linije, je skočio iz zone napada i „podigao” loptu prema svom napadaču, dok je ona celim obimom bila iznad gornje ivice mreže. Pre nego što je napadač mogao da dodirne loptu, ona je prešla vertikalnu ravan mreže, gde je blokirao protivnički tehničar. Prvi sudija je dozvolio da se igra nastavi. Da li je to ispravno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije nije bila ispravna. Lopta koju je „podigao” tehničar je postala nedozvoljen udarac u napadu igrača zadnje linije, u trenutku kada je udarac u napadu izveden (u ovom slučaju, dodirivanjem lopte od strane protivničkog blokerja). Nadigravanje je trebalo da pripadne protivničkoj ekipi.</p> <p>Pravilo 13.1.3</p>
---	---

<p>3.31</p> <p>Na drugo odigravanje svoje ekipe, tehničar, koji je igrač zadnje linije, je skočio iz prednje zone i dodirnuo loptu, dok je ona celim obimom bila iznad gornje ivice mreže. Umesto da „podigne” loptu saigraču, odlučio je da je prebaci preko mreže. Pre nego što je lopta došla do vertikalne ravni mreže, protivnički bloker je rukama u potpunosti prešao vertikalnu ravan iznad mreže i blokirao loptu. Koja je bila ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ispravna odluka je da protivnička ekipa osvoji nadigravanje, jer je udarac u napadu izveden iz prednje zone, od strane igrača zadnje linije, koji je dodirnuo loptu kada je bila celim obimom iznad gornje ivice mreže.</p> <p>Čim je bloker dodirnuo loptu, nedozvoljeni udarac u napadu je izveden.</p> <p>Pravila 13.1.1, 13.1.3, 13.2.2, 13.3.3</p>
<p>3.32</p> <p>Na drugo odigravanje ekipe ‘A’, igračica je „podigla” loptu pored mreže, u pravcu polja protivničke ekipe. Lopta nije prešla vertikalnu ravan mreže. Prema mišljenju prvog sudije, nijedna igračica ekipe ‘A’ nije bila u poziciji da odigra ovu loptu. Igračica u bloku ekipe ‘B’ je prešla rukama vertikalnu ravan mreže i izblokiralala loptu. Koja je ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Iako je bilo drugo odigravanje loptom, ako se lopta kreće u pravcu protivnikovog terena, smatra se udarcem u napadu. Pošto je sudija procenio da nijedna igračica ekipe ‘A’ nije bila u mogućnosti da odigra loptu, igračica ekipe ‘B’ je pravilno blokirala.</p> <p>Pravila 13.1.1, 14.3</p>
<p>3.33</p> <p>Igrač zadnje linije se odrazio iz prednje zone i smečovao drugu loptu, koja je bila iznad vrha mreže. Lopta je pogodila vrh mreže i odbila se nazad u njegovo polje. Sudija nije dosudio grešku. Da li je odluka prvog sudije ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Sudija je ispravno postupio, dozvolivši da se igra nastavi. Pošto lopta nije prešla vertikalnu ravan mreže niti je dotakla blok protivničke ekipe, udarac u napadu nije izveden. Ekipa je imala mogućnost da, trećim odigravanjem, uputi loptu u protivničko polje.</p> <p>Pravila 9.1, 13.1.3, 13.2.2, 13.3.3</p>

<p>3.34</p> <p>Ekipa 'B' je servirala. Primač servisa ekipe 'A' je skočio iza linije napada i odigrao serviranu loptu, potpuno iznad gornje ivice mreže. Dodir je ostvaren iza linije napada, a lopta je vraćena na stranu ekipe koja je servirala. Da li je prvi sudija bio u pravu kada je dozvolio da se igra nastavi?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Dozvoljeno odigravanje loptom. Iako nije dozvoljeno blokirati protivnikov servis niti izvesti udarac u napadu na protivnikov servis, kada je lopta u prednjoj zoni i potpuno iznad gornje ivice mreže, udarac u napadu je bio dozvoljen, budući da je kontakt sa loptom ostvaren u potpunosti iza linije napada.</p> <p>Međutim, bilo bi nedozvoljeno da je Libero blokirao, ili izvršio udarac u napadu na protivnikov servis, kada je lopta potpuno iznad gornje ivice mreže, čak i da je udarac izveden iza linije napada.</p> <p>Pravila 13.3.4, 19.3.1.3</p>
--	--

BLOK

<p>3.35</p> <p>Igračica ekipe 'A' je, prilikom prijema servisa, loše dodala loptu, koja je padala blizu mreže, tako da tehničar, koja je igračica zadnje linije, nije mogla da je dohvatiti i lopta je prešla vertikalnu ravan mreže. Igračica ekipe 'B' na poziciji srednjeg blokera je udarila ovu loptu i pogodila tehničara ekipe 'A' u podignutu ruku, koja je još uvek bila iznad gornje ivice mreže. Lopta se od ruku tehničara ekipe 'A' odbila ka polju ekipe 'B'. Da li je sudija bio u pravu kada je dosudio nedozvoljen blok?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Da, bilo je to nedozvoljeno blokiranje od strane tehničara, jer je ona bila igračica zadnje linije. Iako nije imala nameru da pokuša akciju blokiranja, ostvarila je kontakt sa loptom iznad gornje ivice mreže i blizu tačke gde lopta prelazi mrežu, tako da se tretira kao bloker.</p> <p>Pravila 14.1.1, 14.1.3, 14.6.2</p>
--	--

<p>3.36</p> <p>Igračica je prešla rukama preko mreže, kako bi izblokirala drugo odigravanje tehničara protivničke ekipe. Prvi sudija nije svirao. Da li je blokeru dozvoljeno da prelazi rukama preko mreže i blokira protivničkog tehničara?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Neophodno je da prvi sudija proceni akciju tehničara. Sudija mora da zna da li je lopta, odigrana od strane tehničara, imala putanju paralelnu sa mrežom, ili se kretala prema mreži, što bi je činilo udarcem u napadu.</p> <p>U prvom slučaju, bloker bi napravio grešku, jer lopta „nije dolazila sa protivničke strane”.</p> <p>U drugom slučaju, „podignuta” lopta „je dolazila sa protivničke strane” i treba je tretirati kao udarac u napadu. Prema Pravilu 14.3, nije greška ako se udarac u napadu blokira rukama preko mreže. Za sudiju je važno da ume da razlikuje „dizanje” od udarca u napadu, kada je lopta odigrana prstima.</p> <p>Pravila 14.1.1, 14.3</p>
<p>3.37</p> <p>Igrač ekipe ‘A’ je blokirao napad ekipe ‘B’. Zatim je srednji bloker ekipe ‘B’ blokirao blok ekipe ‘A’. Da li je dozvoljeno blokirati blok?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Da, blokirati znači presresti loptu koja dolazi sa protivničke strane, tako da je dozvoljeno blokirati protivnički blok.</p> <p>Pravilo 14.1.1</p>
<p>3.38</p> <p>Dva blokera su izvela uspešan blok. U trenutku pre nego što je lopta pala na pod, na protivničkoj strani terena, lagano je dotakla stopalo jednog od blokera, koji je, na dozvoljen način, doskočio delom na deo srednje linije sa protivničke strane. Prvi sudija je dosudio uspešan blok. Da li je to ispravno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je ispravna. Položaj stopala je bio dozvoljen, a lopta koja je dotakla stopalo se tretira kao da je dotakla pod. Ekipe blokera je, shodno tome, ispravno dobila nadigravanje. U sličnom slučaju, da je lopta udarila u stopalo blokera, pre nego što je njegova noga dodirnula pod, bloker bi omeo protivnički tim da odigra loptu, i time učinio grešku.</p> <p>Pravilo 11.2.1</p>

<p>3.39</p> <p>Igrač ekipe 'B' u poziciji 2, je blokirao loptu na protivničkoj strani mreže. Lopta je nekoliko metara letela paralelno sa mrežom, a zatim je igrač sa pozicije 4 ekipe 'B', akcijom blokiranja, poslao u polje ekipe 'A'. Lopta ni u jednom trenutku nije bila u vazдушnom prostoru ekipe 'B'. Prvi sudija je dosudio grešku bloka ekipe 'B'. Da li je ovo bila ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila ispravna. Igrač sa pozicije 4 je igrao nepropisno. Njegova akcija nije bila „istovremena" sa akcijom igrača sa pozicije 2 i zato se ovo ne može smatrati zajedničkim, odnosno grupnim blokom. To je dakle, bio udarac u napadu igrača sa pozicije 4, koji je izveden odmah nakon bloka igrača sa pozicije 2, u vazдушnom prostoru ekipe 'A'.</p> <p>Pravila 11.1.2, 14.1.1, 14.2, 14.3</p> <p>Da je lopta, nakon bloka igrača u poziciji 2, prešla vertikalnu ravan mreže, prvi kontakt (udarac u napadu) od strane igrača sa pozicije 4 bi morao da bude učinjen sa njegove strane mreže da bio bi ispravan.</p> <p>Pravila 13.2.1, 13.3.1, 14.1.1, 14.2</p>
<p>3.40</p> <p>Igračica je primila servis tako da bi lopta prešla mrežu ako je ne bi odigrala neka od njenih saigračica. Tehničar je bila u poziciji da na dozvoljen način odigra loptu. Igračica u bloku protivničke ekipe je pružila ruke preko vertikalne ravni mreže i blokirala loptu, pre nego što je tehničar bila u prilici da je odigra. Prvi sudija je dosudio grešku blokeru. Da li je ovo ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija je bio u pravu. Blok je nepropisan. Blokeri ne smeju da diraju loptu preko mreže, sve dok se ne izvede udarac u napadu, osim u slučaju kada, prema proceni prvog sudije, ne postoji mogućnost daljeg odigravanja ekipe koja napada.</p> <p>Pravilo 14.3</p>
<p>3.41</p> <p>Tehničar, koji je igrač zadnje linije, je, stojeći u prednjoj zoni, izveo udarac u napadu, dok je lopta bila potpuno iznad gornje ivice mreže. Istovremeno sa njegovim kontaktom sa loptom, bloker protivničke ekipe je pružio ruke preko vertikalne ravni mreže i dodirnuo loptu u akciji blokiranja. Koja je ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ispravna odluka sudije je dosuđivanje obostrane greške. Napadačka akcija od strane tehničara zadnje linije je bila nedozvoljena, ali je i istovremena akcija blokiranja od strane blokeru bila nedozvoljena. Da je bloker dodirnuo loptu posle tehničara, samo bi udarac u napadu tehničara bio greška.</p> <p>Pravila 13.3.3, 14.3, 14.6.1, Dijagram 7</p>

<p>3.42</p> <p>Nakon prijema, lopta se približila vrhu mreže, ne prelazeći je. Tehničar, je, očigledno uverena da će lopta preći preko mreže, skočila i obema rukama odbila loptu u akciji blokiranja, usmerivši je na protivničku stranu mreže i pravo u blok protivnika. Da li je odigravanje tehničara bilo propisno ?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Iako je prvo odigravanje na mreži izvedeno kao akcija „blokiranja” od strane tehničara, njen kontakt sa loptom se mora proceniti kao udarac u napadu. Dakle, „dvostruki kontakt” ne sme biti dozvoljen i lopta ne sme biti zadržana ili bačena.</p> <p>Prvi sudija mora da proceni da li je kontakt lopte od strane tehničara bio dozvoljen, a ne zadržana ili bačena lopta.</p> <p>Naravno, bloker sme da dodirne loptu dvema rukama i dozvoljeno je više od jednog kontakta, ali ponovo pod uslovom da lopta nije zadržana ili bačena.</p>
<p>3.43</p> <p>Igračica je veoma snažno smećovala u protivnički blok. Lopta je pogodila blokera u ruku, zatim u glavu, pa se, odbivši joj se od ruku, vratila u sopstveno polje. Prvi sudija je dozvolio ekipi da se odbrani, „podigne” loptu, a zatim napadne. Da li je sudija ispravno postupio kada je dozvolio da, nakon tri kontakta s loptom od strane blokera, i njena ekipa izvede tri odigravanja loptom?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija je ispravno postupio. Iako je igračica u bloku imala tri različita kontakta sa loptom, izvela ih je tokom samo jedne akcije blokiranja lopte. Posle bloka, ekipa ima pravo na još tri kontakta.</p> <p>Pravila 9.1, 14.2, 14.4.1</p>

3.44

Igrač ekipe 'A' je „podigao” loptu preko mreže, u protivnički vazdušni prostor, gde je protivnički igrač zadnje linije, koji se nalazio u prednjoj zoni, skočio iznad vrha mreže i blokirao loptu. Napadač ekipe 'A' je dodirnuo loptu, koja je prešla vertikalnu ravan mreže, obema rukama, u akciji blokiranja. Oba igrača su istovremeno dodirnula loptu. Prvi sudija je dosudio obostranu grešku. Da li je sudijska odluka ispravna?

Tumačenje:

Sudijska odluka je ispravna. Iako je napadač dodirnuo loptu u akciji blokiranja, ipak je izveo napad, a ne blok. Blok je akcija kojom se presreće lopta koja dolazi sa protivničke strane terena, a ne od svog tehničara (**Pravilo 14.1.1**). Budući da je kontakt sa loptom od strane napadača bio u protivničkom vazdušnom prostoru, napad je bio nepropisan (**Pravilo 13.3.1**).

Igrač zadnje linije je izveo akciju blokiranja, ostvarivši kontakt s loptom iznad vrha mreže (**Pravilo 14.1.1**). Kada igrač zadnje linije izvede blok, to je greška. (**Pravilo 14.6.2**).

Pošto su oba igrača istovremeno napravila grešku, ovo nadigravanje se završilo obostranom greškom.

U ovoj složenoj situaciji na vrhu mreže, prvi sudija mora veoma pažljivo da posmatra igru.

Da je napadač ekipe 'A' prvi dodirnuo loptu, samo njemu bi bila dosuđena greška.

Da je igrač zadnje linije ekipe 'B' prvi dodirnuo loptu, on bi načinio jedinu grešku.

3.45

Igračica je bila prespora da formira grupni blok i nalazila se na udaljenosti od oko dva koraka od grupnog bloka, kada je smečer protivničke ekipe udarila loptu.

Pre nego što je igračica uspela da dosegne vrh mreže, u pokušaju da blokira, lopta ju je udarila, otprilike na pola puta između vrha i donjeg dela mreže. Njena ekipa je, zatim, imala još tri odigravanja pre nego što je osvojila nadigravanje. Da li je prvi sudija bio u pravu što je dozvolio da ta ekipa osvoji nadigravanje?

Tumačenje:

Prvi sudija nije bio u pravu kada je dozvolio da ta ekipa osvoji nadigravanje. Igračica nije učestvovala u grupnom bloku i nije bila iznad vrha mreže kada je dodirnula loptu. Stoga se ona ne može smatrati blokerom. Pošto je njen kontakt bio prvi od tri dozvoljena, ekipa je učinila grešku „četiri odigravanja”, tako da je morala da izgubi nadigravanje.

Pravila 9.3.1, 14.1.1

<p>3.46</p> <p>Nakon napada, lopta je dodirnula glavu blokera, koji je pružio ruke iznad mreže. Kontakt sa loptom je ostvaren ispod gornje ivice mreže. Nakon ovog odigravanja, ekipa je odigrala loptu još tri puta, a prilikom trećeg odigravanja, prvi sudija je prekinuo igru i dosudio grešku „četiri odigravanja“.</p> <p>Da li je njegova odluka bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka sudije nije bila ispravna. Iako je kontakt blokera sa loptom bio ispod gornje ivice mreže, akcija je bila blok, zato što je deo njegovog tela bio iznad gornje ivice mreže.</p> <p>Pravila 9.1, 14.1.1, 14.4.1</p>
<p>3.47</p> <p>Dva igrača su pokušala da blokiraju udarac u napadu, ali je napadač „skuvao“ loptu. Jedan od igrača je dodirnuo loptu, kada je već bio doskočio i celo njegovo telo se nalazilo ispod gornje ivice mreže. Kada je ponovo udario loptu, prvi sudija je dosudio grešku „dvostruki kontakt“.</p> <p>Da li je ovo bilo ispravno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka je bila ispravna. U momentu kontakta sa loptom, nijedan deo tela igrača koji blokira nije bio iznad gornje ivice mreže. Stoga se ta akcija ne može smatrati blokom, a njegov kasniji kontakt je bio greška „dvostrukog kontakta“.</p> <p>Pravila 9.1, 14.1.1, 14.4.1</p>
<p>3.48</p> <p>Igrač zadnje linije je izveo udarac u napadu, odrazivši se iz zone napada, a u momentu kontakta sa loptom, ona je bila potpuno iznad gornje ivice mreže. Sa protivničke strane, Libero je pokušao da blokira ovu loptu. Prvi sudija je prekinuo nadigravanje i dodelio poen ekipi koja je napadala. Na zahtev kapitena u igri ekipe koja se branila, prvi sudija mu je objasnio da je pokušaj blokiranja od strane Libera greška koja je prva načinjena. Da li je ova odluka bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Tumačenje prvog sudije je ispravno. Udarac u napadu postaje greška u trenutku kada lopta potpuno pređe vertikalnu ravan mreže, ili je dodirne blok. Pokušaj blokiranja od strane Libera je načinjen pre nego što je izvršen udarac u napadu protivničke ekipe i zbog toga se smatra greškom koja je prva načinjena.</p> <p>Pravilo 19.3.1.3</p>

POGLAVLJE 4: PREKIDI I ODUGOVLAČENJA

ZAMENE IGRAČA

<p>4.1</p> <p>Tri igrača-zamene su ušla u zonu za zamenu igrača. Kada je zapisničar uvideo i odobrio ovaj zahtev, trener se odlučio za samo dve zamene. Šta treba da uradi drugi sudija?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ovo je u skladu sa <i>Pravilima</i>, ukoliko ne prouzrokuje odugovlačenje igre. Drugi sudija, stoga, treba jednostavno da sprovede dve zamene igrača.</p> <p>Pravila 15.10.2, 15.10.3a, 15.10.4, 16.1</p>
<p>4.2</p> <p>U trećem setu utakmice, samo jedan igrač-zamena je stajao u zoni za zamenu igrača, dok je drugi igrač upravo napuštao prostor za zagrevanje i išao prema zoni za zamene. Koliko zamena treba da se dozvoli, u skladu sa važećim <i>Pravilima</i>?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Trenutak zahteva je ulazak igrača-zamena u zonu za zamenu. U ovom slučaju, drugi sudija treba da dozvoli samo jednu zamenu, igraču koji se nalazio u zoni za zamenu igrača. Drugi zahtev treba da bude odbijen i smatran neosnovanim.</p> <p>Pravila 15.10.3b, 15.11.1.3</p>
<p>4.3</p> <p>Tokom utakmice, upućen je „zahtev“ za zamenu od strane ekipe, slanjem igrača u zonu za zamenu igrača. Pošto igrač nije bio spreman za igru, njegova ekipa je sankcionisana opomenom za odugovlačenje i zamena je odbijena. Čim je primenjena sankcija za odugovlačenje, ekipa je ponovo zahtevala zamenu. Da li je ovaj drugi zahtev bio u skladu sa <i>Pravilima</i>?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Zamena nije bila pravilna i zbog toga je odbijena. Nakon što je prvi zahtev za zamenu odbijen, ekipa nije imala pravo da zatraži drugu uzastopnu zamenu. Mora da protekne bar jedno nadigravanje pre nego što ista ekipa stekne pravo da zatraži sledeću zamenu.</p> <p>Pravilo 15.3.2</p>
<p>4.4</p> <p>Na FIVB zvaničnom takmičenju, trener ekipe je „zahtevao zamenu“, slanjem igrača-zamene u zonu za zamenu. Igrač je ušao u zonu za zamenu sa pogrešnim brojem na „tablici za zamene“. Nespretno je pokušavao da uzme tablicu sa tačnim brojem. Prvi sudija je dodelio sankciju za odugovlačenje, ali je dozvolio zamenu. Da li je prvi sudija ispravno reagovao?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka sudije nije bila ispravna. Na FIVB svetskim i zvaničnim takmičenjima, igrač-zamena mora ući u zonu za zamenu sa pravilnom „tablicom za zamene“. Stoga, zahtev za zamenu od strane ekipe mora biti odbijen i mora biti dodeljena sankcija za odugovlačenje.</p> <p>Pravila 15.10.3a, 16.1.1, 16.2</p>

<p>4.5</p> <p>Za vreme utakmice, trener je dao znak svojoj ekipi za zamenu. U tom trenutku je igračica, koja je trebalo da uđe u igru, potrčala iz prostora za zagrevanje, kako bi bila spremna da uđe u igru čim drugi sudija ili zapisničar odobre zahtev, ali je ušla u zonu za zamenu tačno u trenutku sudijskog zvižduka za servis. Budući da je ova zamena izazvala samo mali zastoje u igri, drugi sudija je dozvolio. Da li je njegova odluka ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka drugog sudije nije bila ispravna. Nije trebalo da dozvoli zamenu. Sudija ovakav slučaj mora oprezno da reši. Pravilo 15.10.3 kaže da je zvanični zahtev ulazak igrača-zamene u zonu za zamenu. Ukoliko igrač-zamena izazove odugovlačenje početka narednog nadigravanja, kasnim dolaskom u zonu za zamenu, zamena se neće odobriti, a ekipa će dobiti sankciju za odugovlačenje.</p> <p>Pravila 15.10.3, 16.2</p>
<p>4.6</p> <p>Za vreme utakmice, ekipa je zahtevala zamenu. Igračica broj 8 je došla u zonu za zamenu noseći tablicu sa brojem 10. Trener je insistirao da ona zameni igračicu broj 9. Nakon kratke rasprave, drugi sudija je odbio zamenu i ekipa je sankcionisana opomenom za odugovlačenje. Da li je odluka bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka je bila ispravna. Zamena igračice broj 8 igračicom broj 10 bi bila pravilna, ali trener je insistirao da se izvrši zamena igračice broj 8 igračicom broj 9. Zbog toga što je ekipa, pokazivanjem pogrešne tablice, izazvala odugovlačenje, sudija je pravilno sankcionisao za odugovlačenje.</p> <p>Pravila 16.1.1, 16.2</p>
<p>4.7</p> <p>Za vreme utakmice, igrač broj 5 se povredio u drugom setu i zamenjen je izuzetnom zamenom. Zatim je, tokom istog prekida igre, njegova ekipa zatražila još jednu zamenu. Drugi sudija je prihvatio zahtev.</p> <p>Da li je odluka drugog sudije da odobri zahtev bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka je ispravna.</p> <p>Igrač broj 5 je morao da bude zamenjen izuzetnom zamenom, zbog <i>više sile</i>. Povreda se dogodila nepredviđeno, a pravilna zamena nije bila moguća.</p> <p>Budući da nije bilo zahteva za zamenu na početku prekida igre, ekipa je imala pravo da traži pravilnu zamenu. Znači, izuzetna i pravilna zamena se mogu obaviti tokom istog prekida.</p> <p>Pravilo 15.7</p>

<p>4.8</p> <p>Igrač broj 6, iz ekipe 'A', je odstranjen sa utakmice, a pravilnom zamenom, u igru je ušao igrač broj 7. To je bila prva zamena ekipe 'A', u toku seta, a još tri igrača su bila na klupi. U sledećem nadigravanju, igrač broj 7 se povredio i nije mogao da nastavi utakmicu. Prvi sudija je dozvolio ekipi 'A' da igrača broj 7 zameni drugim igračem, postupkom izuzetne zamene. Da li je ovo dozvoljena procedura od strane prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Pravilo 15.8 glasi: „Isključeni ili odstranjeni igrač mora biti pravilno zamenjen. Ako to nije moguće, ekipa se proglašava nekompletnom“. U prvoj akciji, igrač broj 6 je pravilno zamenjen igračem broj 7. Kada je zamena obavljena, svim igračima te ekipe koji su se nalazili na terenu bilo je dozvoljeno da igraju. Onda se dogodio drugi incident i igrač broj 7 nije mogao da nastavi utakmicu. Iako igrač broj 7 ne može biti pravilno zamenjen, on može biti zamenjen izuzetnom zamenom.</p> <p>Pravila 15.7, 15.8</p>
<p>4.9</p> <p>Za vreme zvaničnog zagrevanja igrača, pred početak utakmice, povredio se tehničar ekipe 'A', koji zbog toga nije mogao da igra. Povređeni igrač je bio upisan u listić za početnu postavu, kao početni server. Sudija je dozvolio treneru da zameni tog igrača. Da li je on morao da učestvuje u igri pre nego što bude zamenjen?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ne, sudija je ispravno dozvolio da povređeni igrač bude zamenjen pravilnom zamenom. Pošto je listić sa postavom predat drugom sudiji, ili zapisničaru, jedine izmene koje mogu da se izvrše, osim promena igrača sa Liberom, su one koje se izvode pravilnim postupkom zamene. Budući da je pravilna zamena bila moguća, ona se ubraja u šest zamena na koje svaka ekipa ima pravo po setu.</p> <p>Pravila 7.3.2, 7.3.4</p>
<p>4.10</p> <p>Igrač broj 7 ekipe 'A' se nalazio na terenu, a trebalo je da bude na klupi za rezervne igrače. Ekipa 'A' je iskoristila dozvoljenih šest zamena. Koji je odgovarajući postupak u ovom slučaju, budući da ekipa 'A' više nema pravo na pravilnu zamenu igrača?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ekipa 'A' je imala nepravilnu postavu. Mora se poštovati procedura data u Pravilu 15.9.2:</p> <ol style="list-style-type: none"> Dodeljivanje poena i servisa ekipi 'B'. Zamena igrača se mora ispraviti. Igrač broj 7 mora da napusti igru, a ispravni igrač da se vrati na teren. Ova ispravka se ne računa u pravilne zamene igrača. Poništavaju se svi poeni koje je ekipa 'A' osvojila dok se u igri nepropisno nalazio igrač broj 7, a protivnička ekipa zadržava svoje poene. Nema daljeg kažnjavanja ekipe 'A'. <p>Pravilo 15.9.2</p>

<p>4.11</p> <p>Nakon što je ekipa 'A' iskoristila pet zamena, dva igrača-zamene su ušla u zonu za zamenu igrača. Kakva treba da bude reakcija drugog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Pošto je ekipa 'B' iskoristila pet zamena, zahtev za šestu zamenu je ispravan. Drugi sudija mora da podseti trenera da će samo jedna zamena biti moguća i pita trenera koji igrač će biti zamenjen. Ukoliko to ne dovede do odugovlačenja, druga zamena će biti odbijena i neosnovani zahtev će biti upisan u zapisnik.</p> <p>Pravila 15.5, 15.6, 15.11, 16.1</p>
<p>4.12</p> <p>Igrači R-2 i R-5 su najbolji napadači ekipe. Tokom seta, R-5 je bio zamenjen i ponovo se vratio u igru. Kasnije u istom setu, dok je R-5 bio na mreži, povredio se i morao je da bude zamenjen izuzetnom zamenom.</p> <p>Kada je trener video da R-5 leži na terenu, očigledno teško povređen, signalizirao je svojoj ekipi da se igrač R-2 promeni sa Liberom. Libero je, dakle, bio na terenu, u zadnjoj liniji, a igrač R-2 na klupi. Pošto je utvrđeno da R-5 ne može da nastavi igru, trener je zatražio da R-2 uđe u igru umesto R-5, izuzetnom zamenom. Da li je ovakav redosled zamena ispravan?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Nije ispravan. Igrač R-2 ne može da zameni igrača R-5, budući da je bio na terenu u trenutku povrede. Povređeni igrač mora biti zamenjen izuzetnom zamenom (trener može iskoristiti bilo kog igrača, koji u trenutku povrede nije na terenu, osim Libera i igrača umesto kojeg je Libero u igri).</p> <p>Ostali potezi trenera mogu da uslede tek posle te zamene.</p> <p>Pravilo 15.7</p>
<p>4.13</p> <p>Za vreme utakmice, ekipa je zahtevala dve zamene. Proveravajući zamene, zapisničar je ukazao da je prvi zahtev za zamenu bio pravilan, a drugi zahtev nepravilan. Koja je pravilna reakcija drugog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Drugi sudija dozvoljava da se izvede pravilna zamena. Zahtev za nepravilnu zamenu se odbija, bez obzira kojim redosledom su zamene tražene.</p> <p>Zahtev za nepravilnu zamenu sankcioniše se odugovlačenjem. Ako je odugovlačenje prvo, primenjuje se samo opomena, ostala odugovlačenja se kažnjavaju.</p> <p>Pravila 15.6, 16.1.3</p>

<p>4.14</p> <p>Ekipa je zahtevala zamenu igrača. Nakon što je zamena izvršena, zapisničar je pritisnuo sirenu po drugi put i objavio da je zamena bila nepropisna. Drugi sudija je zatim ispravio nepropisnu zamenu. Kapiten u igri se nije složio sa odlukom drugog sudije. Posle provere zapisnika, drugi sudija je utvrdio da je prvobitna zamena, u stvari, bila ispravna i ponovo napravio ispravku zamene igrača. Situacija je bila prilično neprijatna za sudije. Šta je trebalo da uradi drugi sudija?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Postupak drugog sudije je bio ispravan, ali u ovakvom slučaju, drugi sudija mora da proveri činjenice u zapisniku, pre nego što donese odluku.</p> <p>Vrlo je važno da sudija donese odluku zasnovanu na činjenicama. Promene odluka mogu stvoriti veoma nepovoljnu atmosferu za nastavak utakmice i izazvati kod igrača i publike osećaj nepoverenja i odbojnosti prema sudijama.</p>
<p>4.15</p> <p>Igrač-zamena ekipe 'A' je stajao u zoni za zamenu igrača, spreman da uđe u igru. Međutim, igrač na terenu je prvobitno odbio da napusti teren. Sudija je procenio da je ovo prouzrokovalo odugovlačenje i sankcionisao je ekipu. Ipak sudija je takođe odobrio zamenu – da li je ovo ispravno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Da, odluka prvog sudije je bila ispravna. Kada igrač-zamena nije spreman i to prouzrokuje odugovlačenje, ispravna primena pravila je odbijanje zamene i dodeljivanje sankcije za odugovlačenje ekipi.</p> <p>Ipak, ovo odugovlačenje je izazvao igrač koji se nalazio na terenu, a ne igrač-zamena.</p> <p>Sudija je pokazao dobro poznavanje <i>Pravila igre</i> i, u njihovom duhu, dozvolio zamenu.</p> <p>Pravila 16.1.1, 23.2.3</p>

<p>4.16</p> <p>Za vreme provere početne postave, drugi sudija je primetio da se početna postava ekipe 'A', upisana na listić za postavu, razlikuje od stvarnih pozicija igrača na terenu. Na poziciji 1, igrač broj 5 se nalazio na terenu, umesto igrača broj 7, koji je upisan na listić za postavu. Sudija je ovo napomenuo treneru ekipe 'A', koji je odlučio da započne set sa postavom koja se nalazila na terenu. Zato je iskoristio pravilnu zamenu igrača, pri rezultatu 0-0. Zamena igrača nije izvršena, već samo upisana u zapisnik. U međuvremenu je Libero ušao umesto igrača broj 5. Tri rotacije kasnije, kada je Libero rotacijom došao na poziciju 4, promenio se sa igračem broj 7. Trener je zatražio zamenu, u kojoj je igrač broj 7 trebalo da zameni igrača broj 5. Nakon što je zamena izvršena, prvi sudija je uočio da je došlo do greške, s obzirom da je ova zamena izvršena pri rezultatu 0-0. Nakon kratke rasprave sa kapitenom ekipe, sudija je poništio drugu „nepotrebnu” zamenu. Igra je nastavljena, bez ikakvih sankcija. Da li je ovo bila ispravna procedura?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije da poništi drugu zamenu je bila ispravna. Problem je u tome što ova zamena nije jasno izvršena na početku seta, sa oba igrača, pa je to dovelo do toga da su trener i igrači zaboravili na ovo i zaustavili igru bez razloga. S obzirom na to da je igra zaustavljena na nekoliko minuta, trebalo je dodeliti sankciju za odugovlačenje ekipi.</p> <p>Ovo je situacija u kojoj bi trener trebalo da dâ znak rukom, kako bi se izbegao nesporazum.</p>
<p>4.17</p> <p>Igrač broj 6 je, spreman za igru, ušao u zonu za zamenu igrača, za vreme prekida igre. Zapisničar je odobrio zahtev, dajući znak sirenom. U tom trenutku, trener se predomislio i poslao igrača nazad u prostor za zagrevanje.</p> <p>Da li je trebalo obaviti zamenu i koja bi bila pravilna procedura za sudije u ovoj situaciji?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Zahtev za zamenu je bio pravilan i već odobren od strane zapisničara. Igra je zaustavljena zbog zahteva. Nije obavezno izvršiti zamenu, ali postupak je izazvao odugovlačenje i mora biti sankcionisan.</p> <p>Pravila 15.4.2, 15.4.3, 16.1.1</p>
<p>4.18</p> <p>Igrač-zamena je ušao u zonu za zamenu, nakon zvižduka za servis od strane sudije. Zapisničar je to ignorisao i igra nije prekinuta. Nakon završetka nadigravanja, drugi sudija je zahtevao od zapisničara da unese neosnovani zahtev u zapisnik. Da li je ovo pravilna procedura?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Drugi sudija je bio u pravu. Ovo je bio tipičan primer neosnovanog zahteva, koji je morao biti unet u zapisnik. Ukoliko bi se neosnovani zahtev ponovio, morala bi da se dodeli sankcija za odugovlačenje.</p> <p>Pravila 15.11.2, 16.1.1</p>

4.19

Prvi sudija je dao znak za servis, u trenutku kada je igrač-zamena prilazio zoni za zamene. Zapisničar nije obratio pažnju na sudijski zvižduk i pritisnuo je sirenu.

Igrač-zamena je shvatio da je zakasnio i vratio se na klupu. Igra je zaustavljena, a igrač iz postave, koji je trebalo da bude zamenjen, je otišao u zonu za zamenu igrača. Koja bi bila pravilna procedura za sudije u ovoj situaciji?

Tumačenje:

Prvi sudija je morao da zaustavi nadigravanje. Iako nije bilo pravog zahteva, došlo je do odugovlačenja od strane igrača iz postave, koji je mislio da će biti zamenjen, pa bi odgovarajuća ekipa morala da bude sankcionisana za odugovlačenje. Shodno ishodu sankcije za odugovlačenje, bila bi određena ekipa koja sledeća treba da servira.

Da prvi sudija nije zaustavio igru, ta ekipa bi, nakon izvođenja servisa, napravila pozicionu grešku.

Sa novim postupkom zamene, zapisničar mora da obrati posebnu pažnju na zahteve za zamene. Zapisničar je pogrešio što je pritisnuo sirenu, bez postojanja pravog zahteva za zamenu.

Pravila 15.11.2, 16.1.1

4.20

Igrač-zamena je prišao zoni za zamenu igrača, ali nije ušao u nju. Prvi sudija je dao znak za servis, ali zapisničar nije obratio pažnju na poziciju igrača i pritisnuo je sirenu. Shvativši da je zakasnio, igrač-zamena se vratio na klupu. Nadigravanje nije prekinuto. Nakon završenog nadigravanja, drugi sudija je zahtevao od zapisničara da unese u zapisnik neosnovani zahtev za tu ekipu. Da li je ovo bilo ispravno?

Tumačenje:

Budući da nadigravanje nije prekinuto, a grešku je napravio zapisničar, ovaj slučaj se ne može smatrati ni neosnovanim zahtevom ni odugovlačenjem. Stoga, drugi sudije nije bio u pravu.

Pravila 15.10.3.a, 15.10.3.c

<p>4.21</p> <p>Igrač broj 6 ekipe 'A' nije bio upisan u spisak ekipe u zapisniku. On je učestvovao u zagrevanju i bio u prostoru za zagrevanje i na klupi, tokom utakmice. U trećem setu, ovaj igrač je zamenjen drugim igračem. Nakon sledećeg nadigravanja, zapisničar je ustanovio da igrač nije upisan u spisak igrača i prekinuo je igru. Sudije su ispravile zamenu i poništile poen koji je ekipa 'A' osvojila dok je igrač broj 6 bio na terenu. Ekipi 'B' su dodeljeni poen i servis.</p> <p>Da li je to bio ispravan postupak?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Svi igrači koji nameravaju da učestvuju na utakmici moraju biti upisani u spisak igrača u zapisniku. Trener i kapiten ekipe imaju obavezu da kontrolišu upisivanje igrača i potvrde ga svojim potpisom.</p> <p>Zahtev za zamenu sa neupisanim igračem mora biti odbijen, uz dodeljivanje sankcije za odugovlačenje.</p> <p>Neupisani igrači, koji su nastupili na utakmici, moraju napustiti teren čim se to otkrije, a umesto njih moraju ući pravilno upisani igrači. Svi poeni, koje je ekipa osvojila dok je neupisani igrač bio na terenu se moraju poništiti, uz dodeljivanje poena i sledećeg servisa protivniku.</p> <p>Iako zapisničar nije bio dovoljno pažljiv i dozvolio je da neupisani igrač učestvuje u zameni, glavnu grešku je ipak napravila ekipa. Stoga, postupak je ispravan.</p> <p>Da je greška otkrivena nakon kraja seta, ekipa 'A' bi izgubila taj set. Da je greška otkrivena nakon kraja utakmice, ekipa bi izgubila celu utakmicu, zbog učešća neupisanog igrača na njoj.</p> <p>Pravila 4.1.3, 4.2.2, 5.1.1, 5.2.2, 15.9.2</p>
<p>4.22</p> <p>Tokom pravilnog prekida igre, ekipa 'A', koja je primala servis, je zahtevala zamenu. Tokom ovog prekida, ekipa 'B' je kažnjena, što je prouzrokovalo rotaciju ekipe 'A' za jednu poziciju. Nakon toga, ekipa 'A' je zahtevala novu zamenu. Da li je to dozvoljeno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>To nije dozvoljeno, jer između dva zahteva nije postojalo okončano nadigravanje. Okončano nadigravanje je niz akcija u igri čiji je rezultat dodeljivanje poena. Kazneni poen se ne može smatrati okončanim nadigravanjem, stoga zahtev za drugu zamenu nije pravilan.</p> <p>Pravilo 15.2.2</p>

4.23

Pri proveri početne postave, drugi sudija je primetio da je broj Libera upisan na listić za početnu postavu. Zatražio je od trenera da ispravi listić i obavestio o tome zapisničara. Utakmica je, nakon toga, počela. Da li je ovo bio pravilan postupak?

Tumačenje:

Liberu nije dozvoljeno da bude u terenu u kao jedan od početnih šest igrača i on mora da napusti teren dok se situacija ne razreši. Inače, naravno, nije dozvoljeno menjati brojeve na listiću za postavu. U ovom slučaju, drugi sudija bi trebalo da zatraži od trenera da dostavi novi, ispravan listić za postavu (koji može biti izmenjen samo u poziciji u kojoj je Libero greškom upisan). Kada drugi sudija ustanovi da ispravljeni listić odgovara novoj početnoj postavi na terenu, daće odobrenje da Libero uđe na teren.

Pravilo 7.3.5.2

TAJM-AUTI I TEHNIČKI TAJM-AUTI

4.24

Za vreme utakmice, ekipa 'B' je osvojila nadigravanje i povelala sa 7:6. Igračica broj 5 ekipe 'B' je pogrešnom rotacijom došla na servis i ekipa 'B' je osvojila poen. Rezultat je tada bio 8:6.

Usledio je tehnički tajm-aut, a onda je ista igračica nastavila da sevira, dok ekipa 'B' nije povelala sa 10:6. U tom trenutku, zapisničar je uočio da već izvesno vreme postoji rotaciona greška. Prvi sudija je kaznio ekipu 'B' (poen i servis za protivnika) zbog rotacione greške i poništio poene koje je ekipa osvojila u periodu nakon greške. Rotacija ekipe 'B' je ispravljena, a igra nastavljena. Zatim, kada je vodeća ekipa ponovo osvojila osmi poen, nije odobren tehnički tajm-aut i igra je nastavljena.

Tumačenje:

Odluka prvog sudije je bila ispravna. Tehnički tajm-aut služi televiziji za ponavljanje situacija, analize i reklame – što je, većim delom, unapred ugovoreno. Kako je već održan tehnički tajm-aut u setu, sledeći ne treba dozvoliti dok vodeći tim ne osvoji šesnaesti poen.

Pravilo 15.4.1**4.25**

Ekipa 'B' je vodila 7:4. Nakon sledećeg nadigravanja, rezultat je bio 8:4 za ekipu 'B'. Trener ekipe 'A' je zatražio tajm-aut. Drugi sudija je odbio njegov zahtev, jer je, u tom trenutku, trebalo da bude automatski odobren tehnički tajm-aut. Da li je ovo bilo ispravno?

Tumačenje:

Budući da je tehnički tajm-aut morao da bude automatski odobren kada ekipa 'B' osvoji osmi poen, a tehnički tajm-aut se mora odobriti pre pravilnog prekida igre, bilo je ispravno odbiti zahtev. Ukoliko bi, nakon tehničkog tajm-auta, trener ekipe 'A' želeo da zatraži i regularni tajm-aut, morao bi da ponovi zahtev.

Pravilo 15.4.2

NEOSNOVANI ZAHTEVI

<p>4.26</p> <p>Trener ekipe 'A' je pokušao da zahteva zamenu, pred kraj seta, pozivajući igrača-zamenu u zonu za zamenu igrača. Igrač, koji je trebalo da uđe u igru, nije čuo trenerov poziv i kasnio je sa dolaskom u zonu za zamenu. Zapisničar je pritisnuo sirenu i igra je zaustavljena, ali je prvi sudija do tada već dao znak za servis. Prvi sudija je prekinuo nadigravanje, dodelio opomenu za odugovlačenje i odbio zamenu igrača (koji je tada već stigao u zonu za zamenu igrača). Usledila je kraća prepirka sa sudijom. Ekipe 'B' je tada zatražio tajm-aut, a nakon njega i zamenu. Ekipe 'A' je zatim zatražila zamenu, koja joj je ovaj put odobrena. Igra je nastavljena i ekipa 'A' je dobila taj set i utakmicu. Da li je prvi sudija ispravno presudio?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija nije ispravno presudio. Njegova prva odluka da odbije zamenu i dodeli opomenu za odugovlačenje je bila ispravna, budući da je trener zahtevao zamenu slanjem igrača u zonu za zamenu igrača. Međutim, drugi zahtev za zamenu od strane ekipe 'A', posle tajm-auta, je bio neosnovan. Nakon zahteva za zamenu od strane ekipe, mora da protekne jedno nadigravanje pre nego što ista ekipa ponovo dobije pravo da zahteva zamenu. Poslednji zahtev za zamenu je morao biti odbijen, bez sankcionisanja, osim ako pre njega ekipa već nije imala neosnovan zahtev, upisan u zapisnik.</p> <p>Pravila 15.3.1, 15.3.2, 15.10.3, 15.11.1.3, 16.1.1, 16.1.2, 25.2.2.6</p>
<p>4.27</p> <p>Ekipe je iskoristila svoja dva tajm-auta. Kasnije, tokom tog seta, trener je treći put zatražio tajm-aut, što je drugi sudija odobrio. U tom trenutku, zapisničar je uočio da je ekipi odobren treći tajm-aut i o tome obavestio drugog sudiju. Koja je ispravna procedura u ovakvoj situaciji?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Zahtev za treći tajm-aut je neosnovani zahtev i treba ga odmah odbaciti bez sankcionisanja, ali i zabeležiti u zapisniku. U ovoj situaciji prvi sudija je obavešten o grešci i tajm-aut je odmah prekinut. Prvi sudija je obavestio kapitena ekipe o situaciji i dodelio ekipi opomenu za odugovlačenje, jer je ceo postupak izazvao odugovlačenje igre.</p> <p>Pravila 15.11.1.4, 16.1.5, 25.2.2.6</p>

<p>4.28</p> <p>U toku utakmice, igrač-zamena je ušao u zonu za zamenu igrača, neposredno nakon zvižduka za servis od strane prvog sudije. Zapisničar je pritisnuo sirenu i igra je zaustavljena.</p> <p>Prvi sudija je odmah shvatio situaciju i odbio zahtev blagim odmahivanjem ruke. U međuvremenu, igrač koji je trebalo da uđe u igru, kao i onaj koji je trebalo da izađe iz igre, došli su na pravilno mesto u zoni za zamenu igrača, spremni da se zamena izvrši.</p> <p>Prvi sudija je požurivao igrača da servira. U momentu servisnog udarca, drugi sudija je dosudio pogrešnu poziciju ekipi koja je servirala, jer se, u tom trenutku, na terenu nalazilo sedam igrača.</p> <p>Nakon kratke diskusije između prvog i drugog sudije, prvi sudija je ponovo dao znak za servis. Da li je to bila ispravna odluka?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ovo je tipičan primer neosnovanog zahteva. Zahtev za zamenu je trebalo odbiti, a zbog produžavanja prekida i konfuzije, ekipi je trebalo dodeliti sankciju za odugovlačenje.</p> <p>Međutim, ukoliko to sankcionisanje ne bi bila kazna za odugovlačenje, trebalo bi dozvoliti da ekipa ponovi servis.</p> <p>Pravilo 15.11.1.1</p> <p>Drugi sudija nema ni pravo niti je nadležan da dosuđuje pozicione greške ekipe koja servira. Kada u ovakvoj situaciji drugi sudija ipak presudi, nadigravanje se mora ponoviti.</p> <p>Pravila 15.11, 23.3.2.3a, 24.3.2.2, 25.2.2.6</p>
---	--

POVREDE

<p>4.29</p> <p>Igrač je, prilikom blokiranja, dobio udarac laktom u nos od saigrača. Iz nosa je potekla krv. Njegov trener je zatražio zamenu. Igrač-zamena se prijavio zapisničkom stolu u trenerci. Koja je ispravna reakcija sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Sudije moraju da budu oprezne u slučajevima kad zamene nisu unapred planirane. Igraču koji ulazi kao zamena, mora se dati dovoljno vremena da skine trenerku i uđe u igru bez ikakvih sankcija. Dalje, treba napomenuti da, ako dođe do povrede igrača, praćene krvarenjem, taj igrač se mora zameniti, ili izvršiti promenu sa Liberom, sve dok krvarenje ne prestane i krv mu se ne ukloni sa dresa.</p> <p>Pravila 4.4, 15.5, 15.10.2, 15.10.3, 17.1.1</p>
--	--

<p>4.30</p> <p>Tehničar je povredio koleno dok je igrao u odbrani. Ostao je da leži na podu, dok su se treneri okupili oko njega, a lekar ekipe je pregledao povredu. Posle nekih dva minuta terapije, tehničar je izjavio da je sposoban da nastavi igru. Sudija je dao znak da se igra nastavi, sa tim igračem u postavi. Da li je odluka prvog sudije bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je ispravna.</p> <p>Zbog bezbednosti igrača, prvi sudija mora prekinuti nadigravanje, u trenutku povrede, i dozvoliti lekaru ekipe i/ili stručnoj medicinskoj pomoći da uđe na teren. Ukoliko se čini da je povreda ozbiljna, igrača treba izvesti sa terena, bar tokom jednog nadigravanja.</p> <p>Ono što prvi sudija najpre treba da uradi je da dozvoli igraču i/ili lekaru ekipe razumno vreme da utvrde ozbiljnost povrede, ali i da ograniči vreme do traženja zamene. Povređeni igrač mora biti zamenjen pravilno. Ukoliko pravilna zamena nije moguća, mora se izvršiti izuzetna zamena.</p> <p>Pravila 15.7, 17.1.2</p>
<p>4.31</p> <p>Ekipa je iskoristila 5 zamena. Nakon toga, igrač koji je bio zamenjen pa se vratio u igru, se povredio. Povređeni igrač je bio zamenjen primenom izuzetne zamene. Prvi sudija je odlučio da je ova izuzetna zamena šesta zamena ekipe i da, u tom setu, nemaju više pravo na zamenu. Trener se usprotivio ovakvom tumačenju pravila. Koje je ispravno tumačenje ovog pravila?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ispravno tumačenje je da se povređeni igrač može zameniti izuzetnom zamenom. Trener može da iskoristi bilo kog igrača, koji nije na terenu u trenutku povrede, osim Libera i igrača umesto kojeg je Libero u igri. Izuzetna zamena se ne računa kao jedna od šest zamena.</p> <p>Pravila 15.1, 15.6, 15.7</p>
<p>4.32</p> <p>Za vreme nadigravanja, igrač je zadobio povredu zbog koje je krvario. Nakon završetka nadigravanja, prvi sudija mu je sugerisao da odmah zatraži pomoć lekara kako bi zaustavio krvarenje, budući da je zabranjeno igrati sa ranom koja krvari. Saniranje je trajalo jedan minut. Nakon što je krvarenje zaustavljeno, igra je nastavljena. Da li je ovaj postupak prvog sudije bio ispravan?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Nije dozvoljeno igrati sa ranom koja krvavi, nezavisno od ozbiljnosti povrede. Sudije moraju da zaustave igru čim uoče povredu i savetuju igrača da zatraži pomoć lekara. Ekipa nije u obavezi da zameni tog igrača. Stoga je ovo bila prihvatljiva procedura od strane prvog sudije, budući da nije dao ekipi sankciju za odugovlačenje niti je od nje zahtevao da zatraži pravilan prekid igre.</p> <p>Odluka Medicinske komisije FIVB.</p>

ODUGOVLAČENJA IGRE

<p>4.33</p> <p>Pre početka trećeg seta utakmice, prvi sudija je ekipama dao znak da zauzmu svoja mesta na terenu. Jedna od ekipa se nije odazvala. Pošto su presporo reagovali, prvi sudija im je dao opomenu za odugovlačenje.</p> <p>Ekipa se tada pojavila na terenu. Da li je prvi sudija ispravno reagovao?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Da, prvi sudija je ispravno reagovao. Ekipe se moraju pozvati da zauzmu svoja mesta na terenu. Ako se ne odazovu, prvi sudija mora da im dodeli opomenu za odugovlačenje pokazujući žutim kartonom ka zglobu, i to se mora upisati u zapisnik. Ukoliko se ekipa i pored toga ne odazove, dobila bi kaznu za odugovlačenje – crveni karton. Ukoliko ni to ne bi bilo efikasno, to bi se smatralo odbijanjem ekipe da igra, ekipa se proglašava da se nije odazvala da igra i utakmica bi se proglasila izgubljenom za tu ekipu i, u tom slučaju, rezultat bi bio 0:3 (0:25, 0:25, 0:25).</p> <p>Ukoliko se ekipa sporo vraća na teren posle tajm-auta, treba primeniti isti postupak.</p> <p>Pravila 6.4.1, 16.1</p>
<p>4.34</p> <p>Posle dobijenog nadigravanja, ekipa se okupila u krug da se dogovori o strategiji za naredno nadigravanje. Prvi sudija je dozvolio odgovarajuće vreme, dovoljno da igračice zauzmu svoja mesta kad ne bi bilo okupljanja u krug, a zatim je dodelio opomenu za odugovlačenje ekipi, jer igračice nisu bile spremne da serviraju. Da li je odluka prvog sudije ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ovo je bila ispravna odluka prvog sudije. Nema potrebe da prvi sudija dodeli više vremena nego što je igračicama potrebno da zauzmu svoja mesta za nastavak igre. U ovom slučaju sudija mora dobro da proceni. Mora dozvoliti odgovarajući entuzijazam i radovanje, ali ne sme dozvoliti odugovlačenje igre.</p> <p>Pravila 16.1.2, 16.1.5</p>

<p>4.35</p> <p>Igrač je odbio da igra zbog vlažnog mesta na podu koje je posledica „upijača” njegovog saigrača.</p> <p>Kako prvi sudija treba da reaguje?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija nikada ne sme da prihvati zahtev ekipe za brisanjem mokrog mesta, jer je zahtev osnova za sankciju za odugovlačenje. Stoga, on mora uzeti u obzir više činjenica. Trebalo bi da „brzi brisači” obrišu vlažno mesto na podu. Igrači, takođe, mogu obrisati pod svojim malim peškirimama. Kada prvi sudija proceni da je neophodno da brisači obrišu pod, on to može zahtevati od njih. Prvi sudija je zadužen za potpunu kontrolu na utakmici, ukoliko ne postoji Kontrolni komitet. Na utakmicama na kojima prisustvuje Kontrolni komitet, predsednik Žirija utakmice može ovlastiti drugog sudiju da dozvoli dodatno brisanje ako je vlažno mesto veće, temperatura vazduha iznad 25 °C, a vlažnost preko 61%.</p> <p>Ako ekipa ipak odbije da igra, sudija ih može sankcionisati za odugovlačenje igre, sve do gubitka utakmice.</p> <p>Pravila: 1.5, 5.1.2.2, 6.4.1, 16.2</p>
<p>4.36</p> <p>Tokom pauze između setova, cela ekipa je otišla u svlačionicu i vratila se posle 5 minuta. Prvi sudija im je dodelio sankciju za odugovlačenje i igra je nastavljena. Da li je ovo bila odgovarajuća reakcija sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Najpre, ekipi nije dozvoljeno da napusti kontrolni prostor bez odobrenja sudija.</p> <p>U svakom slučaju, nakon 2,5 minuta, drugi sudija bi trebalo da ode do ekipe i podseti ih da se odmah vrate na teren, kako ne bi izgubili utakmicu službenim rezultatom. Kada se vrate na teren, prvi sudija bi trebalo da im dodeli sankciju za odugovlačenje.</p> <p>Pravila 4.2, 6.4.1, 6.4.2, 18.1</p>

SPOLJNI UTICAJI

<p>4.37</p> <p>Tokom jednog seta, gledaoci su, nakon neizvesnog nadigravanja, utrčali na teren i protestovali zbog odluke sudija.</p> <p>Koja je ispravna reakcija prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija treba da prekine utakmicu, a organizator, ili Kontrolni komitet, treba da preuzmu korake kako bi ponovo uspostavili red. Ovaj prekid treba da se unese u zapisnik.</p> <p>Pravila 17.2, 17.3</p>
<p>4.38</p> <p>Za vreme izvođenja servisa, tokom utakmice, otpao je nastavak za zumiranje sa TV kamere i, padajući, okrznuo igračicu koja je servirala. Ona je nastavila izvođenje servisa i pored tog ometanja, uspela da uputi loptu u teren i nadigravanje je nastavljeno.</p> <p>Prvi sudija nije zaustavio igru niti ponovio izvođenje servisa, a ni ekipa nije protestovala. Da li je ovo ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je u ovom slučaju bila ispravna, jer je događaj bio spektakularan i izazvao veliki interes i oduševljenje publike. Međutim, u drugim situacijama, prvi sudija može ponoviti nadigravanje.</p>

POGLAVLJE 5: LIBERO

<p>5.1 Na početku utakmice, trener je predao listić sa početnom postavom svoje ekipe. Pre nego što je drugi sudija stigao da proveriti postavu, Libero je ušao u igru umesto igrača zadnje linije. Kako treba da reaguje drugi sudija prilikom provere postave, pre početka utakmice?</p>	<p>Tumačenje: Igrač početne postave mora biti na terenu za vreme provere postave ekipe. Igrač zadnje linije mora brzo da se promeni sa Liberom, bez opomene ili kazne. Čim drugi sudija proveriti postavu ekipe, Libero može ući umesto igrača zadnje linije. Ako bi se ovo ponovilo tokom utakmice, ili ako bi zadržavanje bilo predugo, a prvi sudija tu akciju procenio kao odugovlačenje, trebalo bi da dodeli sankciju za odugovlačenje. Pravilo 19.3.2.4, 19.3.2.8, 24.3.1</p>
<p>5.2 U ekipi se nalazi sedam igrača, uključujući i Libera. U drugom setu, igrač početne postave, broj 6, je odstranjen. Prvi sudija je proglasio ekipu nekompletnom i protivnička ekipa je pobedila. Da li je odluka prvog sudije ispravna?</p>	<p>Tumačenje: Odluka prvog sudije je ispravna. Libero ne može da učestvuje u zamenama igrača. Odstranjeni igrači se moraju odmah zameniti pravilnom zamenom, a nema raspoloživih igrača za pravilnu zamenu. Pravila 6.4.3, 19</p>
<p>5.3 Ekipa 'B' je imala samo osam igrača, uključujući Libera. U drugom setu utakmice, igrač ekipe 'B' broj 2 je zamenjen, a zatim i vraćen u igru. Igrač broj 2 je potom odstranjen. Libero se nalazio na klupi u trenutku odstranjenja. Koja je ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje: Pošto igrač broj 2 ne može biti zamenjen pravilnom zamenom, njegova ekipa se mora proglasiti nekompletnom i gubi drugi set. Pravila 6.4.3, 15.7, 15.8</p>

<p>5.4</p> <p>Ekipa ima sedam igrača, uključujući Libera. U drugom setu, igrač početne postave, broj 7, se povredio. Prvi sudija je dozvolio Liberu da uđe u igru, postupkom pravilne zamene i zauzme mesto povređenog igrača. Utakmica je u ovoj postavi i završena. Da li je ovo ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije nije bila ispravna. Libero ne sme da učestvuje u zamenama, ni pravilnim ni izuzetnim. Postoje dve mogućnosti za ekipu. Ako se igrač broj 7, u trenutku povrede, nalazio u prednjoj liniji, ekipa ima pravo da traži tri minuta za oporavak. Ako igrač ne može da nastavi utakmicu, njegova ekipa gubi taj set, a moguće i celu utakmicu. Međutim, ako se povređeni igrač, broj 7, nalazi u zadnjoj liniji, a Libero je na klupi, ekipa može promeniti igrača broj 7 Liberom, sve dok on ne bude morao da se rotira u prednju liniju. U tom trenutku, igrač broj 7 mora da se vrati u igru, ili njegova ekipa postaje nekompletna.</p> <p>Pravila 15.5, 15.7, 15.8, 17</p>
<p>5.5</p> <p>Libero je ušao na teren umesto igrača broj 5. Libero je isključen do kraja seta. Koji je ispravan postupak da se utakmica nastavi?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Kada, u slučaju isključenog ili odstranjenog Libera, ekipa ima dva Libera, trener može odmah izmeniti kažnjenog, aktivnog Libera drugim.</p> <p>Ukoliko ekipa ima samo jednog Libera, ekipa može izabere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - da se igrač broj 5 vrati u igru na njegovo mesto i da igraju bez Libera do kraja tog seta, ili nakon izmena pravila 2013, - trener može da odredi igrača koji u trenutku određivanja nije na terenu za novog Libera i novoodređeni Libero može odmah i direktno da uđe u igru umesto isključenog Libera. <p>Ako se nije izabrao novi Libero, kažnjenom Liberu je dozvoljeno da igra u sledećem setu. Ako je ekipa odredila novog Libera, prvobitni Libero nema pravo da nastupi do kraja utakmice.</p> <p>Da je bio odstranjen, ekipa bi imala pravo da odredi novog Libera, koji bi to bio do kraja utakmice.</p> <p>Pravila 6.4.3, 19.1.1, 19.3.2, 19.3.2.8, 19.4</p>

<p>5.6</p> <p>Libero ekipe se nalazio na poziciji broj 5. Ekipe je osvojila nadigravanje i rotirala se. Umesto Libera, na teren je ispravno ušao igrač početne postave, broj 2, koji se premestio u prednju liniju. Pre nego što je igra nastavljena, trener je odlučio da zameni igrača broj 2 igračem broj 7. Oba dešavanja su se odigrala u jednom prekidu igre. Da li je prvi sudija bio u pravu što je dozvolio ovakva menjanja igrača?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Postupak je ispravan. Ali važna je terminologija kako bi se izbegli nepotrebni protesti. Libero „vrši promenu“ (eng. „replacement“) sa igračem početne postave, brojem 2. Zatim, igrač broj 7, „zamenom igrača“ (eng. „substitution“) ulazi umesto igrača broj 2.</p> <p>Dakle, samo jedna zamena igrača je upisana u zapisnik između dva nadigravanja i nema povrede pravila.</p> <p>Pravila 15.3.2, 19.3.2, 19.3.2.8</p>
<p>5.7</p> <p>Libero je trebalo da uđe umesto igrača na poziciju broj 1 i kasno je reagovao u toj situaciji. Promena je obavljena kada je sudija već dao znak za naredni servis, ali pre samog servisnog udarca. Ovo je bio prvi put za ovu ekipu na utakmici. Koja je ispravna reakcija prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija treba da dozvoli da se celo nadigravanje odigra bez prekida. Posle okončanog nadigravanja, on/ona treba da informiše kapitena u igri da to nije ispravna procedura. Svako sledeće kašnjenje promene igrača sa Liberom treba sankcionisati odgovarajućom sankcijom za odugovlačenje i to odmah, prekidajući nadigravanje.</p> <p>Međutim, ukoliko je promena izvršena posle servisnog udarca, prvi sudija bi trebalo da dosudi ovo kao pozicionu grešku.</p> <p>Pravilo 19.3.2.5</p>

5.8

Specijalista za servis je ušao u igru kao zamena srednjeg bloker. Nakon što je servirao, umesto njega je na teren ušao Libero. Kada je Libero rotacijom došao u prednju liniju, umesto njega je ušao srednji bloker umesto specijaliste za servis.

U tom trenutku, trener je shvatio da je srednji bloker ušao u igru nepropisno i pritisnuo je sirenu za pravilnu zamenu specijaliste za servis srednjim blokerom, pokušavajući da vrati srednjeg bloker nazad na teren, da bi pomenuta zamena bila propisna.

Budući da se prvi sudija spremao da odobri izvođenje servisa, drugi sudija je odbio neosnovan zahtev ekipe. Sa druge strane, prvi sudija je shvatio da će odobriti servis dok ekipa ima nepropisnog igrača na terenu, odobrio je odgovarajuću zamenu i ekipu sankcionisao opomenom za odugovlačenje, uz minimalno ometanje utakmice.

Da li je ovo bila ispravna reakcija prvog sudije?

Tumačenje:

U ovom slučaju, prvi sudija je pokazao šta je „umetnost suđenja“.

U želji da igračima omogući da nastave igru, uz minimalno uplitanje zvaničnih lica, on je doneo ispravnu odluku. Da je ekipa i dalje činila takve greške, bile bi primenjene sankcije.

5.9

Kada je srednji bloker ekipe 'B' rotacijom došao na red da servira, trener ga je zamenio specijalistom za servis. Kad je ekipa izgubila nadigravanje, na mesto specijaliste za servis je ušao Libero. Kada je Libero rotacijom došao u prednju liniju, na teren je umesto njega utrčao srednji bloker. Posle dva nadigravanja, ekipa 'A' je shvatila da izvršena „promena“ sa Liberom nije bila pravilna, jer srednji bloker nije vraćen na teren zamenom sa specijalistom za servis. Ekipa 'A' je protestovala zbog nastale situacije.

Održana je sudijska konferencija, posle koje je ekipi 'B' dozvoljeno da zamenom igrača u igru uvede srednjeg blokera umesto specijaliste za servis, bez kažnjavanja ekipe. Da li je ova odluka ispravna?

Tumačenje:

Ova odluka ima tri dela:

Prvo, budući da ovakva situacija nije jasno predviđena pravilima, **Pravilo 23.2.3** kaže da prvi sudija ima pravo da odluči o bilo kom pitanju u vezi sa igrom, uključujući ona koja nisu uređena *Pravilima igre*.

Drugo, u datoj situaciji, ekipa 'B' je trebalo da bude kažnjena dodeljivanjem poena i servisa protivniku, zbog nepravilne zamene, a gubitak dodatnih poena bi bio utvrđen iz dokumenata, uključujući i List za kontrolu Libera (R6). Ukoliko bi bilo moguće utvrditi koje poene je ekipa osvojila za vreme trajanja nepropisne situacije, njih bi trebalo oduzeti ekipi 'B'. Ukoliko bi to bilo nemoguće utvrditi, ne bi trebalo oduzimati dodatne poene. Da bi propisno vratila srednjeg blokera na teren, ekipa 'B' je trebalo da zatraži pravilnu zamenu u kojoj bi srednji bloker ušao umesto specijaliste za servis.

Treće, ispravan postupak promene igrača sa Liberom/zamene igrača, u ovoj situaciji je sledeći: kada je Libero rotacijom došao u prednju liniju, trebalo je da na njegovo mesto, „promenom“, uđe specijalista za servis. Potom je trener trebalo da zatraži njegovu pravilnu zamenu srednjim blokerom.

Ove promene igrača sa Liberom/zamene igrača treba da se izvrše u istom prekidu igre.

Pravila 19.3.2.1, 23.2.3

<p>5.10</p> <p>Za vreme utakmice, sudija je dao znak da se izvede servis. U tom trenutku, server je shvatio da je Libero izašao sa terena, ali da igrač nije ušao umesto njega, pa je njegova ekipa na terenu imala samo pet igrača. Odlagao je servis onoliko koliko je bilo dozvoljeno, a zatim je servirao. U trenutku kad je udario loptu, igrač koji se promenio sa Liberom je već bio na terenu, na poziciji broj 1, ali njegova pravilna pozicija je bila pozicija broj 4. Očigledno je načinio pozicionu grešku. Nadigravanje je odigrano i ekipa koja je servirala je osvojila poen.</p> <p>Kapiten protivničke ekipe je tada prišao prvom sudiji i zatražio objašnjenje odluke da se to nadigravanje odigra. Smatrao je da njegova ekipa treba da dobije taj poen, jer je ekipa koja je servirala načinila pozicionu grešku. Prvi sudija je odbio ovaj zahtev i presudio onako kako je nadigravanje i završeno.</p> <p>Kakva je trebalo da bude odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>U ovoj situaciji su načinjene tri greške.</p> <p>Najpre, prvi sudija ne sme da dá znak za izvođenje servisa, ukoliko neka od ekipa nije spremna za igru, ili lopta nije u posedu servera.</p> <p>Trebalo je da sačeka sa znakom za servis. Ako bi to izazvalo zastoje u igri, ekipi koja servira bi sledila opomena za odugovlačenje.</p> <p>Drugo, promena sa Liberom može da se obavi samo pre zvižduka za servis.</p> <p>I treće, ekipa koja servira je načinila pozicionu grešku u trenutku servisnog udarca i zbog toga je trebalo da izgubi nadigravanje. Da je igrač, koji je ušao umesto Libera, bio na poziciji 4 pre servisnog udarca, nadigravanje bi trebalo da se odigra, a ekipa koja servira bi bila sankcionisana na osnovu Pravila 19.3.2.5.</p> <p>Pravila 7.5.1, 12.3, 19.3.2.3, 19.3.2.5</p>
<p>5.11</p> <p>Tokom utakmice, Libero je bio na terenu, na mestu igrača broj 4. Trčeći za loptom, Libero je povredio nogu i nije mogao da nastavi igru. Trener je odlučio da odredi novog Libera i da to bude igrač broj 4. Da li je to moguće?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>U slučaju povrede/bolesti Libera, koji je proglašen „trajno“ nesposobnim za igru i u slučaju da ekipa sadrži dva Libera, trener može odmah izmeniti povređenog Libera drugim Liberom.</p> <p>Ukoliko se drugi Libero takođe povredi, ili jednostavno igra loše, trener može odrediti novog Libera među igračima koji nisu na terenu (sa izuzetkom igrača na čije mesto je ušao Libero) u trenutku zahteva za ponovno određivanje.</p> <p>Ako ekipa ima samo jednog Libera, procedura je ista kao i u slučaju povređenog drugog Libera.</p> <p>Ukoliko trener želi da igrač broj 4 bude novoodređeni Libero, on najpre mora da bude zamenjen pravilnom zamenom.</p> <p>Tada može biti određen za novog Libera.</p> <p>Pravila 19.1.3, 19.3.2.2, 19.3.2.8, 19.4.2</p>

<p>5.12</p> <p>Na utakmici je trener ekipe istovremeno bio i Libero. Kada trener nije bio na terenu, šetao se između zamišljenog produžetka prednje linije i prostora za zagrevanje, dajući uputstva svojoj ekipi. Prvi sudija nije zabranio ovakvo ponašanje. Da li je to bila ispravna odluka sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila ispravna. Pravila nalažu da Libero ne može biti kapiten ekipe ili kapiten u igri. Pravila ne zabranjuju da Libero bude trener. Stoga je Liberu-treneru bilo dozvoljeno da ima ovu dvostruku ulogu, a sudija nije insistirao da Libero sedi na klupi.</p> <p>Pravila 5.2.3.4</p>
<p>5.13</p> <p>Srednji bloker je sedeo na klupi, pošto je umesto njega u igru ušao Libero. Kada je Libero sa pozicije 6, rotiranjem stigao na poziciju 5, srednji bloker je odsutno ušao na teren a Libero je, očigledno misleći isto, ili nošen postupkom saigrača, počeo da napušta teren i na kratko izašao sa terena. Skoro odmah, Libero je shvatio da je pogrešio i brzo se opet promenio sa srednjim blokerom. Prvi sudija je ignorisao pogrešnu zamenu mesta i dao je znak za servis. Da li je ova odluka prvog sudije bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Pravilo 19.3.2.1 kaže da između dve promene igrača sa Liberom mora da protekne jedno nadigravanje. Međutim, u ovom konkretnom slučaju, sudija je smatrao da promena nije izvedena u potpunosti. Kad se tako nešto dogodi, očigledno greškom i bez odugovlačenja igre, dozvoljava se nastavak igre bez dodatnog prekida. To je deo „umetnosti suđenja“.</p> <p>S druge strane, da je Libero napustio teren, a zatim odmah ušao u igru umesto drugog igrača, bez obaveznog nadigravanja između promena, to bi se zabeležilo u listu za kontrolu Libera, i tu situaciju treba posmatrati kao nepravilnu zamenu. Ukoliko se ovo primeti pre sledećeg servisa, takva promena se odbija i dodeljuje sankcija za odugovlačenje. Ukoliko se to primeti nakon izvedenog servisa, ekipa se kažnjava poenom i servisom za protivnika, a nepravilna promena se ispravlja.</p> <p>Pravilo 19.3.2.1, 19.3.2.2</p>

5.14

Tokom utakmice, Libero se nalazio u prednjoj zoni, na poziciji 4. Posle tri poena, prvi sudija je primetio pogrešnu poziciju. Kakvu odluku treba da donese sudija?

Tumačenje:

Libero nije u pogrešnoj poziciji dok server ne izvede servis. Dužnost je pomoćnika zapisničara da obavesti sudije ako je Libero u igri, a treba da bude na klupi. Sudija treba odmah da utvrdi, uz asistenciju pomoćnika zapisničara, koliko nadigravanja je Libero bio u pogrešnoj poziciji.

Međutim, i sudije i zapisničar su napravili grešku, ne primetivši pogrešnu poziciju Libera – stoga će ekipa koja je napravila grešku biti kažnjena.

Kada se na terenu nalazi nepropisan igrač, to mora biti kažnjeno poenom i servisom za protivnika, postava mora biti ispravljena, a poeni, koje je ekipa koja je napravila grešku osvojila nakon te greške, moraj biti poništeni.

Pravila 15.9, 19.9.3.2, 19.3.1.1, 26.2.2.1, 26.2.2.2

5.15

Jedini Libero ekipe se povredio za vreme zvaničnog zagrevanja pred utakmicu. Trener je zatražio da odredi novog Libera i želeo je da novi Libero bude trenutni kapiten ekipe, koji se već nalazio u početnoj postavi za prvi set. Prvi sudija je odbio zahtev, jer pravila zabranjuju da Libero bude kapiten ekipe i kapiten u igri.

Da li je odluka sudije bila ispravna?

Tumačenje:

Odluka prvog sudije nije bila ispravna. Ako ekipa ima dva Libera, trener odmah može da izmeni povređenog aktivnog Libera drugim Liberom. Ako se povredi drugi Libero, trener može da odredi novog Libera i to može biti bilo koji igrač koji je van terena u trenutku ponovnog određivanja Libera.

Ako ekipa ima samo jednog Libera, postupak je isti kao u slučaju kada se povredi drugi Libero.

Odluka sudije, opisana u ovom slučaju, nije bila ispravna.

Iako je tačno da Libero ne može imati ulogu kapitena ekipe, ili kapitena u igri, kapiten ekipe može da se odrekne funkcije kapitena, kao i svih prava i dužnosti vezanih za to, kako bi bio određen za novog Libera.

Budući da se kapiten već nalazio na listiću za početnu postavu, procedura je sledeća:

1. Zamena kapitena ekipe drugim igračem, pravilnom zamenom, pre početka utakmice.
2. Zahtev od strane trenera da odredi novog kapitena ekipe.
3. Određivanje novog Libera.
4. Zahtev od strane sudije da novi Libero promeni uniformu u skladu sa uniformom Libera (ili je pokrije prslukom koji se za ovu svrhu nalazi u rezervnoj opremi).
5. Zahtev da zapisničar:
  - Preregistruje dotadašnjeg kapitena ekipe kao novog, ili novoodređenog Libera (koji menja originalnog Libera)
  - Registruje novog kapitena ekipe.

Detalji o ovim ponovnim registracijama/ponovnim određivanjima se moraju upisati u zapisnik, u rubriku „Primedbe“.

Pravila 5, 19.1.5, 19.2, 19.3.2.8

5.16

Posle dva loša prijema servisa ekipe 'A', trener ekipe 'A' je izveo Libera sa terena sa pozicije 6 i odmah ga vratio na teren na poziciju 5 (bez nadigravanja između dve promene). Drugi sudija to nije primetio, ali primetio je prvi sudija koji je ipak odobrio servis i posle servisnog udarca dosudio pozicionu grešku ekipe koja prima servis. Da li je odluka prvog sudije bila ispravna?

Tumačenje:

Odluka prvog sudije nije bila ispravna. Ovo je tipičan primer nepravilne promene Libera, zbog toga što nije postojalo okončano nadigravanje između dve promene sa Liberom. U skladu sa novom modifikacijom pravila, u trenutku druge promene Libera, drugi sudija treba da je odbije, a prvi sudija treba da dodeli odgovarajuću sankciju zbog odugovlačenja.

Kako drugi sudija nije primetio ovu nepravilnu promenu Libera, prvi sudija mora da pomogne drugom sudiji tako što će zviždukom odbiti tu promenu. Tamo gde postoji pomoćnik zapisničara, njena/njegova je obaveza da proverava promene sa Liberom.

U ovom slučaju, on/ona treba da pritisne sirenu, ukazujući na grešku koja je napravljena.

Pravila 19.3.2.1, 19.3.2.5, 23.2.3

5.17

Po završetku nadigravanja, Libero je izašao, a u igru je ušao regularni igrač. Sudija je odobrio početak sledećeg nadigravanja. Posle servisa, jedna od rezervnih lopti je ušla u teren pa je prvi sudija dosudio „obostranu grešku“. Pre početka ponovljenog nadigravanja, Libero je pokušao da uđe na teren, umesto igrača sa pozicije 6. Drugi sudija ga je pozvao nazad.

Da li je ovo ispravna reakcija drugog sudije?

Tumačenje:

Ovo je tipičan primer nepravilne promene Libera, zbog toga što nije postojalo okončano nadigravanje između dve promene sa Liberom. U skladu sa novom modifikacijom pravila, u trenutku druge promene Libera, drugi sudija treba da je odbije, a prvi sudija treba da dodeli odgovarajuću sankciju zbog odugovlačenja.

Pravilo 19.3.2.1

<p>5.18</p> <p>Liberio ekipe se povredio tokom utakmice i drugi sudija je dozvolio lekaru, da, uz prisustvo trenera, uđe na teren kako bi se utvrdila ozbiljnost povrede. Odlučeno je da se Libero izvede sa terena, a u igru se vrati igrač umesto kojeg je Libero ušao. Pošto je napustio teren, Libero je, tvrdeći da se oporavio, insistirao da se vrati na teren da igra. Sudije su dozvolile Liberu da se vrati na teren i nastavi utakmicu. Da li je to bilo ispravno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ne, to se nije smelo dozvoliti. Iako se radilo o povredi, Libero je mogao da bude zamenjen pravilnom „promenom”. Takođe, Libero i dalje ima pravo da učestvuje u utakmici, sve dok se ne proglasi nesposobnim za nastavak igre (Pravilo 19.4.2).</p> <p>Stoja je u opisanoj situaciji napravljena greška zato što su se odigrale dve uzastopne promene igrača sa Liberom, bez nadigravanja između njih. Ovo je slučaj nepravilne promene Libera. U skladu sa novom modifikacijom pravila, u trenutku druge promene Libera, drugi sudija treba da je odbije, a prvi sudija treba da dodeli odgovarajuću sankciju zbog odugovlačenja.</p> <p>Pravilo 19.3.2.1, 19.3.2.8</p>
<p>5.19</p> <p>Liberio ekipe ‘A’ se povredio u ključnom trenutku utakmice. Trener je želeo odmah da odredi novog Libera i igrač umesto kojeg je Libero bio na terenu, je ušao u igru kao novi Libero. Da li je ovo trebalo dozvoliti?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Sudije nisu smele to da dozvole. Pravilo je formulisano tako da zaštiti ekipe od manipulativnih strategija. Na primer: kada novoodređeni Libero dođe u poziciju 4 ko će ga/je zameniti? Niko. Ekipe bi postala nekompletna. Stoga je neophodno primeniti sledeću proceduru:</p> <p>Ako ekipa ima dva Libera, trener odmah može da izmeni povređenog aktivnog Libera drugim Liberom. Ako se povredi drugi Libero, trener može da odredi novog Libera i to može biti bilo koji igrač (sa izuzetkom igrača na čije mesto je ušao Libero), koji je van terena u trenutku ponovnog određivanja Libera.</p> <p>Ako ekipa ima samo jednog Libera, postupak je isti kao u slučaju kada se povredi drugi Libero:</p> <p>Umesto povređenog Libera na teren mora ući igrač sa kojim je Libero zamenio mesto. Taj igrač, zatim, treba da bude zamenjen pravilnom zamenom. Posle zamene, taj igrač može biti određen za novog Libera. On može ući na teren tek nakon jednog okončanog nadigravanja.</p> <p>Pravila 15.6.2, 19.3.2.1, 19.3.2.2, 19.3.2.8</p>

<p>5.20</p> <p>Libero ekipe 'A' je povredio ruku u toku utakmice i određen je novi Libero. Povređeni Libero je sedeo na klupi do kraja utakmice. Da li je to trebalo dozvoliti?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Igrači koji ne mogu da učestvuju u zagrevanju ne treba da budu upisani u zapisnik niti im treba dozvoliti da sede na klupi, kao deo ekipe. Ipak, u ovom slučaju, povreda se dogodila u toku utakmice, a igrač je bio u stanju da hoda i nije predstavljao smetnju ili opasnost za ekipe. Ovo je ključno u tumačenju pravila. Igraču treba dozvoliti da sedi na klupi. Ukoliko igraču treba da se ukaže pomoć, lekaru ekipe bi trebalo sugerisati da smesti igrača iza klupe za rezervne igrače, ili na obezbeđeno mesto, izvan kontrolnog prostora.</p> <p>Dijagram 1a i Definicije</p> <p>Pravilo 19.3.2.8</p>
<p>5.21</p> <p>Za vreme utakmice, Libero ekipe 'A' je ušao na teren kod rezultata 11:11, na poziciju 5. U tom trenutku, igrač ekipe 'B' je sankcionisan zbog neuljudnog ponašanja, ekipa 'B' je kažnjena, a ekipa 'A' je osvojila poen i pravo da servira. Zatim je ekipa 'A' morala da se rotira. Iako je to nateralo ekipu da promeni Libera sa igračem u istom prekidu igre, sudije su dozvolile promenu. Da li je to ispravno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka je bila ispravna. Pošto je ekipa 'A' osvojila poen i servis, oni su morali da se rotiraju. Svakako, mora biti okončano nadigravanje između uzastopnih promena igrača sa Liberom. Međutim, u ovom slučaju, pravila nalažu da Libero napusti teren.</p> <p>Pravilo 19.3.2.1</p>
<p>5.22</p> <p>Tokom drugog seta utakmice, Libero se požalio da se ne oseća dobro. Doktor ekipe je odmah ustanovio da Libero ima temperaturu 40.5 C, izazvanu akutnom virusnom infekcijom i procenio da Libero ne bi trebalo da nastavi utakmicu. Da li je dozvoljeno određivanje novog Libera u ovim okolnostima?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ako ekipa ima dva Libera, u slučaju povrede ili bolesti aktivnog Libera, on/ona može biti izmenjen drugim Liberom. U slučaju kada ekipa ima samo jednog Libera, ili se drugi Libero povredi na terenu, on/ona mogu biti izmenjeni procedurom određivanja novog Libera.</p> <p>Pravilo 19.3.2.2, 19.3.2.8</p>

<p>5.23</p> <p>Pre početka utakmice, zapisničar je ubeležio ime Libera i njegov broj 9 u spisak od 12 igrača ekipe 'A' u zapisniku. Na mestu predviđenom za Libera u zapisniku, upisao je da je Libero broj 15. Trener i kapiten ekipe su potpisali zapisnik. Pri rezultatu 15:10 za ekipu 'A', u prvom setu, zapisničar je uvideo grešku. Koja je ispravna odluka?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ovo je administrativna greška koja neće imati posledice za ekipu. Zapisničar će ispraviti broj i to će upisati u zapisnik, u rubriku „Primedbe“.</p> <p>Pravilo 19.1.2</p>
<p>5.24</p> <p>U prvom setu utakmice, Libero ekipe 'A' je igrao u dresu iste boje i dizajna kao ostali igrači ekipe. Set je završen rezultatom 25:21 za ekipu 'A'. Pre početka drugog seta, trener ekipe 'B' je protestovao zbog ove situacije i rezultata u prvom setu. Koja je ispravna odluka?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Budući da pogrešan dres nije uticao na igru, rezultat prvog seta se neće poništavati. Libero, međutim, mora da promeni dres.</p> <p>Pravilo 19.2</p>
<p>5.25</p> <p>Tokom utakmice, trener je odlučio da izmeni aktivnog Libera, broj 7, drugim Liberom, broj 1. Poslao je drugog Libera, sa tablicom za zamene, broj 7, u zonu za zamenu igrača, gde je izmena dva Libera izvršena kao pravilna zamena. Drugi sudija je obavestio zapisničara da ovo unese u zapisnik, u rubriku „Primedbe“. Da li je ovo bila pravilna procedura?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Izmena dva Libera je trebalo da se obavi u zoni za zamenu Libera, bez formalnosti, tj. bez tablica za zamene. Jedan Libero sada može slobodno da izmeni drugog, pod uslovom da je između dve izmene okončano nadigravanje.</p> <p>Pravila 19.3.2.1, 19.3.2.2, 19.3.2.7, 19.3.2.8</p>
<p>5.26</p> <p>Dva igrača su pokušavala da blokiraju protivnički napad i skočili su na mreži. Libero je, takođe, skočio, između njih, ali mu, ni u jednom trenutku, nijedan deo tela nije bio iznad gornje ivice mreže. Ipak, drugi sudija je dosudio grešku pokušaja blokiranja Libera. Da li je ova odluka bila ispravna?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka nije bila ispravna. Budući da ni u jednom trenutku nijedan deo tela Libera nije bio iznad gornje ivice mreže, njegov skok se nije mogao smatrati pokušajem blokiranja.</p> <p>Pravila 14.1.1, 14.1.2, 14.1.3</p>

<p>5.27 (Novo) Ekipa koja prima servis je osvojila nadigravanje i igrač broj 5 je ušao na mesto Libera i rotirao se na poziciju 4. Igraču broj 1, koji je servirao, je dosuđeno odugovlačenje servisa (8 sekundi). Zatim je igrač broj 1 promenjen Liberom pre narednog nadigravanja. Prvi sudija je dozvolio ovu promenu igrača sa Liberom i dao znak za servis. Da li je to bila ispravna odluka sudije?</p>	<p>Tumačenje: U skladu sa duhom igre, Liberu će biti dozvoljeno da se zameni sa igračem. Pravila 19.3.2.1, 19.3.2</p>
<p>5.28 Jedini Libero ekipe nije igrao dobro. Trener ga je proglasio nesposobnim za nastavak igre i zahtevao da odredi novog Libera. Ko može biti određen za novog Libera i kada?</p>	<p>Tumačenje: Bilo koji igrač, koji se nalazi na klupi u trenutku zahteva za ponovno određivanje, sa izuzetkom igrača na čije mesto je ušao Libero, može biti određen za novog Libera. Originalni Libero nema pravo povratka u igru do kraja utakmice. Igrač na čije mesto je ušao Libero mora biti izuzet iz ovoga, jer bi ekipa bila proglašena nekompletnom u trenutku kada Libero bude morao da napusti teren – ne bi bilo igrača koji bi pravilnom promenom ušao u igru u prednjoj zoni. Međutim, ukoliko trener želi da igrač na čije mesto je ušao Libero bude novi Libero, najpre mora da ga zameni pravilnom zamenom. Pravila 19.3.2.8, 19.4.2.1, 19.4.2.4</p>
<p>5.29 (Novo) Ekipa A ima dva Libera, igrače broj 5 i broj 6. U drugom setu, aktivni Libero, broj 5, se povredio i nije bio u mogućnosti da igra do kraja utakmice. U trećem setu, Libero broj 6 je isključen. Trener je zatražio ponovno određivanje, kako bi broj 8 (koji je bio na klupi) postao novi Libero. Na početku 4. seta, trener je zahtevao da ponovo koristi igrača broj 6 kao Libera. Sudije to nisu dozvolile. Da li je to bila ispravna odluka sudija?</p>	<p>Tumačenje: Odluka sudije je bila ispravna. Pri proceni da li treba dozvoliti ponovno određivanje, treba imati u vidu koliko je zapravo Libero igrača trenutno dostupno ekipi u trenutku trenerove odluke za ponovno određivanje. Pravila 19.4.2.1, 19.4.2.2, 19.4.3.1, 19.5.1</p>

<p>5.30 (Novo)</p> <p>Ekipa A ima dva Libera, igrače broj 5 i 6. Aktivni Libero broj 5 se povredio u drugom setu i ocenjeno je da je nesposoban da se vrati u igru.</p> <p>Kasnije, u trećem setu, trener, nezadovoljan igrom igrača broj 6, odlučuje da odredi novog Libera.</p> <p>Sudije su prihvatile ovaj zahtev.</p> <p>Da li je ovo bila ispravna odluka sudija?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka sudija je bila ispravna. Nakon povrede igrača broj 5, ekipa je imala samo jednog Libera. Nije bilo dozvoljeno odrediti novog Libera umesto igrača broj 5, jer je igrač broj 6 bio dostupan.</p> <p>Međutim, u bilo kom trenutku na utakmici, trener ima pravo da odredi novog Libera umesto igrača broj 6.</p> <p>Pravila 19.4.2.1, 19.4.3.1</p>
--	--

POGLAVLJE 6: PONAŠANJE UČESNIKA

<p>6.1</p> <p>Razočarani igrač je besno šutnuo loptu po završetku nadigravanja. Prvi sudija ga je opomenuo zbog manjeg prekršaja pravila o ponašanju primenjujući direktno Nivo 2 postupka o manjim prekršajima i pokazujući tom igraču žuti karton koji se upisao u zapisnik. Da li je ovo ispravna reakcija prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>To je ispravna reakcija sudije. Takvi manji prekršaji moraju biti kontrolisani od strane prvog sudije. S toga je obavezno pokazivanje žutog kartona.</p> <p>Prvi sudija može dati i usmenu opomenu ekipi preko kapitena u igri (Nivo 1) ukoliko je manji prekršaj opšte prirode.</p> <p>Takođe, u zavisnosti od ozbiljnosti manjeg prekršaja on/ona može primeniti direktno Nivo 2 pokazujući žuti karton odgovarajućem igraču ili članu ekipe preko kapitena u igri.</p> <p>Sudija je ovlašćen da direktno primenjuje sankcije, u slučaju prekršaja teže prirode.</p> <p>Pravila 21.1, 21.2</p>
<p>6.2</p> <p>U vrlo neizvesnom setu, tehničar je izvanredno podigao loptu, koja je potpuno prevarila protivničke blokere. Napadač je snažno smečovao ovu loptu u teren. Dok su zbunjeni protivnički igrači pokušavali da blokiraju odličan smeč napadača, njihov tehničar je namerno povukao donju ivicu mreže, želeći da dovede sudiju u zabludu da je napadač dodirnuo mrežu.</p> <p>Drugi sudija je primetio pokušaj varke i dosudio nadigravanje za ekipu koja je napadala. Nakon toga je prvi sudija opomenuo protivničkog tehničara davajući mu žuti karton.</p> <p>Da li je ovo odgovarajuća sankcija za njega?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije nije bila ispravna. Trebalo je dosuditi nadigravanje u korist ekipe koja je napadala, jer je protivnički igrač dodirnuo mrežu i time ometao igru. Protivnički tehničar je zatim trebalo da bude kažnjen (crveni karton: poen i servis za protivnika) za neuljudno ponašanje, zbog pokušaja obmanjivanja sudija.</p> <p>Pravila 21.2.1, 21.3</p>

6.3

Za vreme utakmice, trener ekipe 'A' je ustao i mahnuo rukama na način koji sugeriše da je zgrožen odlukom sudije. Da li je to dozvoljeno?

Tumačenje:

Treneru treba dozvoliti da izražava određene normalne reakcije. Ukoliko je njegova reakcija ocenjena kao manji prekršaj koji je dostigao Nivo 2, trener treba da bude opomenut od strane prvog sudije pokazivanjem žutog kartona koji se dodeljuje u skladu sa postupkom sankcionisanja člana ekipe koji nije na terenu. U ponovljenom slučaju treba ga kazniti crvenim kartonom, zbog neuljudnog ponašanja.

Ukoliko se prekršaj dogodi za vreme nadigravanja, sankcija će uslediti po završetku nadigravanja kao dodatak na ishod završenog nadigravanja.

Pravila 5.2, 21.1, 21.2, 21.3

6.4

U pauzi između setova, igrač broj 3 ekipe 'A' je napravio ružan i uvredljiv gest prema zvaničnom licu i prvi sudija mu je dodelio kaznu (crveni karton) zbog neuljudnog ponašanja. Na početku sledećeg seta, ekipa 'A' je imala početni servis. Koji je ispravan postupak prvog sudije u ovom slučaju?

Tumačenje:

Sankcije dodeljene između setova primenjuju se pre početka sledećeg seta. Prema tome, pre prvog servisa prvi sudija će signalizirati kaznu za ekipu 'A'. Ekipa 'B' dobija poen, rotira se i servira.

Pravilo 21.5

Ako dođe do situacije u kojoj se kaznama sankcionišu obe ekipe, prvo se kažnjava ekipa koja servira, a potom ekipa koja prima servis. Slede primeri nesportskog ponašanja u pauzama između setova, od kojih se kazne upisuju u zapisnik:

1. Opomena igraču ekipe koja treba da servira (žuti karton). Bez kazne, ali se upisuje u zapisnik.
2. Opomena igraču ekipe koja treba da prima servis (žuti karton). Bez kazne, ali se upisuje u zapisnik.
3. Kazna (crveni karton) dosuđena samo igraču ekipe koja treba da servira. Ekipa koja je primala servis osvaja poen, rotira se i izvodi servis.
4. Kazna (crveni karton) dosuđena samo igraču ekipe koja treba da prima servis. Dodeljuje se poen ekipi koja servira.
5. Kazne (crveni kartoni) dodeljene obema ekipama, bez obzira na redosled sankcionisanja.
  - a. Ekipa koja prima servis osvaja poen.
  - b. Ova ekipa se rotira za jedno mesto, a zatim se kažnjava poenom i servisom za protivnika.
  - c. Ekipa koja je prvobitno trebalo da izvede servis se rotira za jednu poziciju i počinje da servira, od igrača koji je drugi u redosledu serviranja. Rezultat je 1-1.
  - d. Rezultat se računa tek kada su obe ekipe kažnjene. Tako, obostrano kažnjavanje pri rezultatu 24-25 neće označiti kraj seta sa 24-26, već će rezultat biti 25-26.

<p>6.5</p> <p>Primač servisa je tako loše dodao loptu, da tehničar nije imao mogućnost ni da je dodirne. Ljut zbog toga, nakon što je lopta pala, povukao je donju ivicu mreže. Da li je to bila greška?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>U skladu sa Pravilom 21.3, prvi sudija je ovlašćen da sankcioniše igrača, u zavisnosti od težine prekršaja. Povlačenje mreže je normalna, emotivna reakcija razočaranog igrača i može se kontrolisati u zavisnosti od umeća sudije. U nekim situacijama, namerno povlačenje mreže se može shvatiti kao neuljudno ponašanje i prema tome sankcionisati. Pošto ovaj slučaj nije bio pokušaj obmanjivanja sudija za vreme igre, ne bi trebalo dodeljivati kaznu za neuljudno ponašanje.</p> <p>Pravila 21.2, 21.2.1, 21.3</p>
<p>6.6</p> <p>Igrač je bio iznerviran odlukom prvog sudije u vezi sa dodiranjem bloka. Iznervirani igrač je povukao mrežu, a prvi sudija ga je uputio da se vrati na svoju poziciju. Igrač se tada uputio ka sudiji, burno gestikulirajući i vičući na njega, čak i nakon što ga je prvi sudija opomenuo.</p> <p>Prvi sudija je ovakvo ponašanje okarakterisao kao nasilničko i dodelio mu žuti i crveni karton zajedno, čime je igrač isključen iz seta. Da li je ovo adekvatna reakcija prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je ispravna. On je pokušao da reši problem opominjanjem igrača i sugerisanjem da se vrati na teren da igra. Kada to nije imalo efekta, prvi sudija je bio primoran da kazni igrača shodno Pravilu 21.3. Ovim pravilom, sudiji je dato ovlašćenje da kažnjava igrača, u zavisnosti od težine prekršaja. Za neuljudno ponašanje, igrač će dobiti kaznu, a njegova ekipa će biti kažnjena dodeljivanjem poena i servisa protivniku. Za ozbiljniji prekršaj, igrač će biti kažnjen isključenjem zbog nasilničkog ponašanja. U slučaju agresivnog ponašanja, igrač mora biti odstranjen sa utakmice. Važno je primetiti da se zbog neuljudnog ponašanja, odgovarajuća ekipa kažnjava dodeljivanjem poena i servisa protivniku, dok nasilničko ponašanje i agresija ne nose sobom i kaznu dodeljivanja poena i servisa protivniku.</p> <p>Pravilo 21.1, 21.2, 21.3</p>

<p>6.7</p> <p>Igrač je isključen sa terena. Do tog trenutka, ekipa nije bila ni opomenuta ni kažnjavana.</p> <p>Kakva bi trebalo da bude reakcija prvog sudije na sledeće manje prekršaje od strane bilo kog igrača iste ekipe?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija treba da se trudi da spreči ekipu da dođe do nivoa ponašanja koje se sankcioniše.</p> <p>Međutim, ukoliko se dogodi jasan slučaj direktnog nasilničkog ponašanja, sudija mora isključiti igrača, bez prethodne sankcije (žuti i crveni karton pokazani zajedno).</p> <p>Sankcije za prekršaje pravila o ponašanju su strogo individualne i neće se uzimati u obzir sankcije koje su ranije dodeljene drugim članovima iste ekipe. Shodno tome, sudija može, nakon tog isključenja, drugim članovima ekipe dodeliti opomene ili kazne.</p> <p>Pravilo 21</p>
<p>6.8</p> <p>Tokom rukovanja posle utakmice, kapiten jedne ekipe je pokazao vrlo nesportsko ponašanje prema prvom sudiji, koje bi, u toku utakmice, bilo sankcionisano. Koji je ispravan postupak prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Igrač mora biti kažnjen na određeni način. Različite nacionalne federacije mogu davati različite instrukcije po ovom pitanju.</p> <p>Međutim, na FIVB događajima, budući da se utakmica ne završava poslednjim zviždukom sudija, ponašanje kapitena ekipe mora biti prijavljeno Žiriju utakmice, a detalji nesportskog ponašanja uneti u zapisnik, u rubriku „Primedbe”, pri čemu FIVB Kontrolni komitet ima skalu sankcija na raspolaganju, uključujući i suspenziju sa takmičenja. Sve posledice, koje se tiču raspoloživosti igrača za sledeće utakmice, moraju biti utvrđene odredbama posebnog takmičenja.</p>

6.9

Igrač broj 7 se promenio sa Liberom i sedeo je na klupi. Glasno je negodovao na sudijsku odluku. Prvi sudija ga je sankcionisao, dodeljivanjem kazne. Igrač nije prestao sa negodovanjem i još je aplaudirao sudiji. Prvi sudija ga je sankcionisao isključenjem. Isključeni igrač je nastavio sa ovakvim ponašanjem i bio je odstranjen.

Koji je ispravan postupak u ovakvoj situaciji?

Tumačenje:

Isključeni ili odstranjeni igrač mora odmah da bude zamenjen.

Izbegavajući eskalaciju nezadovoljstva zbog sankcionisanja igrača sa brojem 7, on nije u obavezi da se promeni sa Liberom, ali mora napustiti Takmičarski/kontrolni prostor.

Redosled postupaka je sledeći:

- Libero treba da napusti teren kroz zonu za promenu Libera, pa
- slično kao kod zamene povređenog igrača, igrač zamena ulazi u zonu za zamenu igrača sa tablicom broj 7, daje je drugom sudiji, u međuvremenu zapisničar upisuje pravilnu zamenu.

Libero se može vratiti na teren nakon jednog okončanog nadigravanja.

Ukoliko nije moguća pravilna zamena, ekipa se sastoji od 5 regularnih igrača i zbog toga mora da bude proglašena nekompletnom.

Rezultat u trenutku isključenja (ili odstranjenja) mora biti upisan u zapisnik.

Pravila 6.4.3, 15.8

POGLAVLJE 7: SUDIJE I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

<p>7.1 Trener ekipe se obraćao zapisničaru i skretao mu pažnju tokom igre. Drugi sudija je rekao treneru da ne ometa zapisničara. Da li je drugi sudija ispravno postupio?</p>	<p>Tumačenje: Iako samo prvi sudija može zvanično da opomene ili kazni trenera, igrača, ili nekog drugog člana ekipe, ukoliko drugi sudija smatra da situacija zahteva opomenu, mora o tome obavestiti prvog sudiju, koji mora da reaguje. Pravilo 23.3.2.2 Ipak, u duhu umetnosti suđenja, ukoliko drugi sudija može kratkom intervencijom da razreši situaciju, to bi donelo prednost samoj igri, jer ne bi bila zaustavljena zbog dodeljivanja sankcija.</p>
<p>7.2 Drugi sudija je ukazao prvom sudiji da rezervni igrač sedi na podu u prostoru za zagrevanje, umesto da stoji, ili da se isteže. Prvi sudija je opomenuo ekipu zbog manjeg prekršaja i naterao igrača da ustane. Da li je ovo ispravna reakcija prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje: To je bila pogrešna primena pravila od strane prvog sudije. Od igrača se ne zahteva da stoje u prostoru za zagrevanje. S druge strane, u ovom prostoru, igrači ne smeju da sede na klupama, stolicama, prečagama i zidovima. Prostor za zagrevanje je namenjen pripremi igrača za ulazak u igru. Pravila 4.2.1, 4.2.3, 24.2.4, 24.2.5</p>
<p>7.3 Trener je prišao zapisničaru i zamolio ga za informaciju o broju tajm-auta koje je iskoristila protivnička ekipa. Koji je pravilan odgovor zapisničara u ovoj situaciji?</p>	<p>Tumačenje: Zapisničar ne bi trebalo da odgovori treneru. Uopšteno govoreći, trenerima nije dozvoljeno da traže bilo koju informaciju od zapisničara. Međutim, kada se koristi elektronski semafor, na kome nije prikazan broj iskorišćenih pravilnih prekida igre, treneri imaju pravo da zamole zapisničara za ovu informaciju, ali samo kada se ona tiče njihove ekipe i samo onda kada niti ometaju zapisničara niti odugovlače utakmicu. Pravilo 25.2.2</p>

<p>7.4</p> <p>Kapiten u igri je zamolio prvog sudiju za objašnjenje sporne situacije koja se dogodila za vreme igre. Činilo se da ga je objašnjenje zadovoljilo. Njegova ekipa je izgubila utakmicu. Posle završetka utakmice, kapiten ekipe je zatražio da upiše protest u zapisnik. Prvi sudija je odbio njegov zahtev. Da li je prvi sudija ispravno postupio?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija je ispravno postupio. U trenutku sporne situacije, kapiten u igri nije spomenuo da želi da se njegov protest upiše u zapisnik.</p> <p>Pravila 5.1.2.1, 5.1.3.2, 23.2.4</p>
<p>7.5</p> <p>U trećem setu utakmice, rezultat je bio nerešen, 23-23. Drugi sudija je dosudio pozicionu grešku ekipi 'A'. Ekipa 'A' je protestovala protiv ove sudijske odluke, ali bez uspeha. Pri sledećem servisu, kod rezultata 24-23 za ekipu 'B', drugi sudija je ponovo dosudio pozicionu grešku ekipi 'A' i set je dobila ekipa 'B'. Kapiten u igri ekipe 'A' ponovo je protestovao kod obojice sudija. Posle kraće diskusije, prvi sudija se složio da su, u oba navrata, donete pogrešne odluke.</p> <p>I pored toga, prvi sudija je izjavio da je set završen i da nikakva ispravka ne može biti napravljena. Uprkos nastavljenim protestima, sudija je nastavio igru četvrtim setom.</p> <p>Kapiten ekipe 'A' je uložio zvaničan protest po završetku utakmice. Da li je prvi sudija ispravno postupio u ovoj situaciji?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila pogrešna. Sudijama je dozvoljeno da isprave svoje odluke koje se tiču primene <i>Pravila igre</i>. Prvi sudija je trebalo da ispravi očiglednu grešku, ponovnim počinjanjem utakmice od rezultata 23:23, u trećem setu.</p> <p>Na FIVB svetskim i zvaničnim takmičenjima, Kontrolni komitet bi ispravio ovu očiglednu grešku.</p>

<p>7.6</p> <p>Trener ekipe je pritisnula sirenu i dala znak za tajm-aut. Drugi sudija je instinktivno dunuo u pištaljku, ali je zatim shvatio da je ta ekipa već iskoristila svoj drugi tajm-aut.</p> <p>Zatim je rukama pokazao ekipama da ostanu na terenu, a ekipa nije sankcionisana neosnovanim zahtevom, jer je odugovlačenje bilo neznatno.</p> <p>U tom trenutku, trener je dala znak rukama da želi da napravi zamenu. Drugi sudija je odbio zahtev za zamenu kao neosnovan i igra je nastavljena. Da li je drugi sudija rešio ovu situaciju na pravi način?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka drugog sudije nije bila ispravna. On je ovlašćen da odobrava pravilne prekide igre i kontroliše njihov broj. Pre nego što je dunuo u pištaljku, na znak trenera, morao je da zna da ta ekipa nema više tajm-auta i da odbije zahtev bez zvižduka.</p> <p>Budući da je odugovlačenje bilo neznatno, drugi sudija je verovatno dobro procenio da treba što pre nastaviti igru, bez drugih posledica.</p> <p>Međutim, zahtev za zamenu je bio jedini zahtev načinjen tokom prekida igre između nadigravanja; trebalo je uvažiti zahtev za zamenu i odobriti pravilnu zamenu.</p> <p>Pravila 15.1, 15.2.1, 15.11, 16.1, 16.2, 24.2.6, 24.2.7</p>
<p>7.7</p> <p>Pre početka seta, trener ekipe 'A' je predao listić sa početnom postavom svoje ekipe. Prvi sudija je dao znak ekipama da uđu u teren.</p> <p>Na znak sudije, igrači ekipe 'A' su zauzeli svoje pozicije na terenu, dok su igrači ekipe 'B' još uvek stajali okupljeni oko trenera, pored klupe za rezervne igrače. Prvi sudija im je ponovo dao znak da uđu u teren. Trener ekipe 'B' je očigledno posmatrao pozicije igrača ekipe 'A' na terenu, a zatim predao listić sa upisanom početnom postavom svoje ekipe drugom sudiji.</p> <p>Prvi sudija je sankcionisao ekipu 'B' opomenom za odugovlačenje. Trener ekipe 'A' je protestovao kod Kontrolnog komiteta, tražeći da ekipa 'B' bude sankcionisana za neuljudno ponašanje i da njegovoj ekipi bude dodeljen poen.</p> <p>Koja je bila ispravna odluka u ovom slučaju?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prvi sudija je napravio grešku na samom početku, uputivši igrače početne postave ekipe 'A' da zauzmu pozicije na terenu, pre nego što je trener ekipe 'B' dostavio listić sa početnom postavom svoje ekipe drugom sudiji.</p> <p>Kada su igrači početne postave ekipe 'A' već ušli na teren, opomena za odugovlačenje igre je verovatno ispravno dodeljena od strane prvog sudije.</p> <p>Ukoliko je, sa druge strane, bilo očigledno da je trener ekipe 'B' pokušao da stekne prednost iz te situacije, Kontrolni komitet je trebalo da tretira njegovo ponašanje kao neuljudno i da dodeli poen i servis ekipi 'A'.</p>

<p>7.8</p> <p>Za vreme tajm-auta, trener se, sa celom ekipom, nalazio u samom uglu slobodne zone, vrlo blizu prostora za zagrevanje. Sudije nisu učinile ništa da to spreče. Da li je to ispravno?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Pravilo 15.4.4 kaže da, za vreme tajm-auta, ekipa mora da ode „u slobodnu zonu, u blizinu svoje klupe za rezervne igrače”. U skladu sa tim, drugi sudija treba da kaže ekipi da se približi svojoj klupi.</p> <p>Pravilo 15.4.4</p>
<p>7.9</p> <p>Nakon nadigravanja, igračice su pokušavale da nađu vlažnu mrlju na terenu. Pomoćni trener je došao do bočne linije terena, pokušavajući da pomogne igračicama da nađu vlažnu mrlju.</p> <p>Prvi sudija je tada pozvao kapitena u igri i rekao joj da opomene pomoćnog trenera da ne napušta klupu. Da li je prvi sudija doneo ispravnu odluku?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka prvog sudije je bila ispravna. Pomoćnom treneru je dozvoljeno da sedi na klupi i on/ona ne sme da interveniše u toku utakmice. Samo trener sme da se kreće uz bočnu liniju terena, iza linije ograničenja za trenere.</p> <p>Pravilo 5.2.3.4, 5.3.1</p>
<p>7.10</p> <p>Nakon nadigravanja, trener ekipe je pitao drugog sudiju da li je pravi igrač njegovе ekipe na mestu servera. Drugi sudija je proverio redosled rotiranja sa zapisničarom i odgovorio da je ispravan igrač spreman da servira. Prvi sudija je nastavio utakmicu. Da li je to ispravan postupak sudija?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Postupak nije bio ispravan. Jedino je kapiten u igri dozvoljeno da razgovara sa sudijama. Stoga, treneru nije dozvoljeno da razgovara sa drugim sudijom. Prvi sudija je trebalo da pozove kapitena u igri i zatraži od nje da podseti trenera na činjenicu da on nema pravo da razgovara sa sudijama.</p> <p>Pravilo 5.1.2</p>

7.11

Trener ekipe 'B' je zatražio tajm-aut. Drugi sudija je zviždukom odobrio tajm-aut.

Prvi sudija nije čuo zvižduk drugog sudije pa je dozvolio izvođenje servisa ekipe 'A'.

Drugi sudija je ponovio zvižduk kako bi odobrio tajm-aut. Nakon izvesne konfuzije, prvi sudija je dodelio opomenu za odugovlačenje ekipi 'B'.

Kasnije, u istom setu, ekipa 'B' je sankcionisana zbog odugovlačenja igre. Ova, druga po redu sankcija za odugovlačenje, na istoj utakmici, za ekipu 'B', dovela je do kazne za odugovlačenje i ekipi 'A' je dodeljen poen. To je bio 24. poen za ekipu 'A', nakon kojeg su osvojile i meč poen.

Ekipa 'B' je žestoko protestovala zbog sankcija za odugovlačenje igre. Da li su njihovi protesti bili opravdani?

Tumačenje:

Ekipa 'B' je imala dobar razlog za protestovanje. U situacijama kada su sudije imale suštinske nesporazume, ekipe nisu smele biti kažnjene. Stoga je prva opomena za odugovlačenje bila neopravdana.

Da opomena nije dodeljena u prvom slučaju, drugi slučaj bi zahtevao samo opomenu za odugovlačenje i ekipa 'B' nikada ne bi ni protestovala.

S druge strane, ekipa 'B' je trebalo da prijavi da želi da upiše zvaničan protest, prilikom prve sankcije za odugovlačenje. S obzirom da su to propustili, izgubili su pravo da protestuju protiv odluka prvog sudije.

Pravilo 5.1.2.1

POGLAVLJE 8: SPECIJALNI SLUČAJEVI

<p>8.1</p> <p>Tokom utakmice, ekipa 'A' je igrala veoma snažno i brzo. Ekipa 'B' je namerno usporavala tempo igre veoma emocionalne ekipe 'A'. Kako sudija treba da reaguje u ovom slučaju?</p>	<p>PRINCIP:</p> <p>„Tempo” je veoma osetljiv element odbojke. Svaka ekipa ima svoj optimalni tempo igre. Tempo igre nije određen pravilima, ali njegova kontrola predstavlja ključni faktor dobrog i kvalitetnog suđenja. Prikladan tempo omogućava da se utakmica igra na visokom nivou. S druge strane, sudija treba da održava tempo igre na istom nivou, u okviru normalnog toka utakmice. Sudija nikada ne sme da dozvoli da bilo kakvi spoljni uticaji uspore tok dobre utakmice i upropaste dobar nastup jedne od ekipa. Ovo je, takođe, „umetnost suđenja”.</p>
<p>8.2</p> <p>Za vreme utakmice, peškir koji služi za brisanje poda je ispao jednoj igračici ekipe 'B' iz uniforme na teren i to između blokera ekipe 'A'. Igra se nastavila i ekipa 'B' je osvojila nadigravanje.</p> <p>Koji je ispravan postupak sudije u ovom slučaju?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>U ovom slučaju, sudija mora da oceni stepen uticaja peškira na igru. Budući da je peškir pao između protivničkih igračica, koje su bile aktivne u bloku, to je moglo da ima određeni uticaj na ishod ovog nadigravanja, a možda i da izazove povredu igračica.</p> <p>Ukoliko, prema proceni prvog sudije, situacija predstavlja opasnost za igrače, on mora odmah da zaustavi igru i da ponovi nadigravanje. Ukoliko je, s druge strane, nadigravanje završeno i peškir nema uticaja na njegov ishod, nema potrebe za ponavljanjem. Da se ovo desilo namerno ili da se ponovilo, bile bi primenjene druge sankcije.</p> <p>Pravilo 17.2</p>

<p>8.3</p> <p>U trećem setu utakmice, svetla u sali su se ugasila. U tom setu, igrač početne postave jedne ekipe je odstranjen sa utakmice. Utakmica je nastavljena na drugom terenu. Pravilo 17.3.2.2 kaže da se prekinuti set poništava i ponovo igra sa istim članovima ekipa i istim početnim postavama (osim isključenih i diskvalifikovanih igrača). Koja je pravilna odluka povodom učešća odstranjenog igrača u ponovljenom trećem setu?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Kada se ovaj set ponovo bude igrao, isključeni i odstranjeni igrači nemaju pravo nastupa. Drugi igrač koji je u sastavu ekipe, a nije bio u početnoj postavi, mora da zauzme njegovo mesto. Nadalje, sve druge sankcije, koje su upisane u zapisnik, do trenutka nestanka svetla, se moraju preneti u novi set.</p> <p>Pravilo 17.3.2.2</p>
<p>8.4</p> <p>U toku drugog seta, na glavnom semaforu koji prate gledaoci, pojavila se greška. Istog trenutka, uzrujani trener ekipe 'A' je protestovao kod zapisničara, sudije i Kontrolnog komiteta takmičenja. U protestu ga je podržao šef njegove delegacije, koji je sa svog sedišta na tribinama, rezervisanog za šefove delegacija, došao do stola Kontrolnog komiteta. Prvi sudija je pozvao kapitena u igri ekipe 'A' i objasnio joj da dodeljuje treneru kaznu za neuljudno ponašanje. Iako je bila u obavezi da obavesti trenera o odluci sudije, ona to nije učinila. Štaviše, u opštoj konfuziji, drugi sudija nije uočio sankcionisanje trenera ekipe 'A' i kazna za neuljudno ponašanje nije upisana u zapisnik. Do tada su članovi Kontrolnog komiteta, bez prethodnog obaveštenja da je sazvana sudijska konferencija, utvrdili da je postojala greška na semaforu. Osim toga, i zapisničar je napravio grešku, ali je zato pomoćnik zapisničara bio u skladu sa članom Kontrolnog komiteta i trenerom. Rezultat je ispravljen i igra je nastavljena, bez upisivanja sporne situacije u zapisnik. Kako je trebalo prevazići ovaj incident?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Prva greška je učinjena od strane zapisničara.</p> <p>Pravilo 25.2.2.1</p> <p>Drugu grešku je napravio rukovalac semaforom.</p> <p>Treću grešku je načinio pomoćnik zapisničara, jer nije proveravao rezultat sa zapisničarom, kako bi bili uvereni da su i jedan i drugi zapisnik usklađeni.</p> <p>Pravilo 26.2.2.5</p> <p>Prvi sudija je, preko drugog sudije, trebalo da se uveri da je kazna upisana u zapisnik.</p> <p>Pravilo 25.2.2.6</p> <p>Kapiten u igri je morala da obavesti svog trenera o dodeljenoj kazni. Pošto ona to nije uradila, trebalo je i nju sankcionisati.</p> <p>Pravilo 21</p> <p>Kontrolni komitet je pogrešio što je dozvolio šefu delegacije da dođe do njihovog stola. Predsednik žirija je trebalo da prekine utakmicu, signalizirajući sazivanje sudijske konferencije, sa ciljem utvrđivanja rezultata. Neophodno je da predsednik Žirija uključi prvog sudiju i delegata utakmice u sudijsku konferenciju. Drugi sudija može biti pozvan, ali nema pravo glasa pri donošenju konačne odluke. Na sudijsku konferenciju mogu biti pozvana i druga službena lica koja mogu dati relevantne informacije o spornoj situaciji.</p> <p>Vidi: Uputstva i instrukcije za suđenje.</p> <p>Pravilo 25.2.2.6, 25.2.2.7</p>

<p>8.5</p> <p>Igrač ekipe 'A' je primio servis tako da je lopta otišla sa spoljne strane antene, u slobodnu zonu ekipe 'B'. Tehničar ekipe 'A' je potrčao za loptom u slobodnu zonu protivničke ekipe, prolazeći pored drugog sudije. Tom prilikom, uhvatio se za stub koji drži mrežu, kako bi se što brže okrenuo i stigao loptu. Sudija je dozvolio da se igra nastavi. Da li je ovo ispravna odluka prvog sudije?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Odluka je ispravna. Sve dok igrač nije u kontaktu sa stubom u trenutku odigravanja lopte, odigravanje je ispravno. Ovo odigravanje je bilo dozvoljeno i spektakularno.</p> <p>Pravilo 9.1.3</p>
<p>8.6</p> <p>Na početku seta, igrač broj 11, ekipe 'A', se nalazio na poziciji 6, umesto igrača broj 15, koji je upisan na listiću za postavu. Tokom proveravanja početne postave, drugi sudija nije primetio ovo neslaganje. Nakon provere početne postave, umesto igrača broj 11 je odmah na teren ušao Libero. Kasnije se igrač sa brojem 11 vratio na teren umesto Libera. Prvi tehnički tajm-aut je bio pri rezultatu 8:5 za ekipu 'A'. Posle tehničkog tajm-auta, igrač sa brojem 11 se pripremao da servira. Drugi sudija je signalizirao da je pogrešan igrač na terenu i počeo da objašnjava kapitenu ekipe i treneru o kojoj grešci je reč. Rasprava je bila duga pa je i prvi sudija sišao sa sudijske stolice.</p> <p>Nakon provere lista za kontrolu Libera, bilo je očigledno da je igrač broj 11 u igri od početka seta. Stoga je prvi sudija odlučio da poništi sve poene ekipi 'A'. Ekipa 'B' je zadržala svoje poene i oni su dobili pravo da serviraju pri rezultatu 5:0 za ekipu 'B'.</p> <p>Nekoliko nadigravanja kasnije, pri rezultatu 8:5 za ekipu 'B', ponovo je odobren tehnički tajm-aut.</p> <p>Da li je ovo bio ispravan postupak od strane sudija?</p>	<p>Tumačenje:</p> <p>Ovo je veoma kompleksna situacija sa više grešaka.</p> <p>Prva greška se desila na početku seta. Početna postava ekipe 'A' na terenu nije odgovarala onoj koja je bila upisana u listić za postavu. Drugi sudija nije primetio to neslaganje.</p> <p>Druga greška se desila nakon tehničkog tajm-auta. Ekipi 'B' je trebalo dodeliti dodatni poen, kao kaznu za pozicionu grešku ekipe 'A', tako da je rezultat morao da bude 6:0 za ekipu 'B'.</p> <p>Treća greška je odobravanje drugog tehničkog tajm-auta, kada je ekipa 'B' osvojila 8. poen.</p> <p>Da je postojao Kontrolni komitet na ovoj utakmici, predsednik Žirija bi, takođe, morao da proveri početne postave igrača i interveniše kako bi se situacija ispravila.</p> <p>Protest ekipe 'B' bi stvorio uslove da im se na sudijskoj konferenciji dodeli kazneni poen, nakon propusta sudije da to učini.</p>

8.7

Sudija je doneo odluku da sledeća servira ekipa 'B'. Ekipa 'B' je odmah zatražila zamenu i umesto igrača broj 6 ušao je igrač broj 9. U međuvremenu, prvi sudija je, na sugestiju linijskog sudije, promenio svoju odluku i dodelio nadigravanje ekipi 'A'. Shvativši to, trener ekipe 'B' je zatražio da se zamena poništi i da se ispravi postava. Drugi sudija je to dozvolio i utakmica je nastavljena sa prvobitnom postavom ekipe 'B'.

Da li je ovo bio ispravan postupak?

Tumačenje:

Budući da je prvi sudija promenio svoju odluku, koja je i bila povod za zamenu ekipe 'B', u duhu igre je da se ovakav zahtev trenera prihvati. Trebalo bi smatrati da ekipa nije ni izvršila zamenu.

DODATAK: BROJEVI SLUČAJEVA I ODGOVARAJUĆA PRAVILA

Ovde su slučajevi navedeni sa brojevima odgovarajućih pravila. Brojevi slučajeva su linkovima povezani sa slučajevima, i omogućeno je vraćanje sa slučajeva na ovaj Dodatak.

Broj slučaja	Pravilo 1	Pravilo 2	Pravilo 3	Pravilo 4	Pravilo 5	Pravilo 6	Pravilo 7
1.01	4.5.1						
1.02	4.5.1						
1.03	5.1.2	20.1	20.2	21.2			
1.04	5.1.2.2						
1.05	5.1.2.2						
1.06	5.1.2.1	20.2.1					
1.07	5.1.2.1	23.2.4					
1.08							
1.09	5.1.2	5.2.3.4	21.1	21.2			
1.10	5.2.1	5.2.3.3	5.3.1				
1.11	5.2.3.2	5.2.3.4	5.3.1				
1.12	5.2.3.4						
1.13							
2.01	7.1.2						
2.02	7.4	7.4.2	7.4.3				
2.03	7.4.3	7.5					
2.04	1.3.3	7.4					
2.05	7.7.1	23.2.3					
2.06							
2.07	7.5	7.7	12.3	12.4.3			
3.01	10.1.2	10.1.2.2					
3.02	9.2.1	9.2.2	9.3.3	9.3.4			
3.03	9.2.3.2	14.2					
3.04	9.2.2	9.2.3.2	14.2				
3.05	9.2.2						
3.06	9	9.1.3					
3.07	9	9.1.3					
3.08							
3.09	10.1.2						
3.10a	8.4.1	8.4.2	9.1	10.1.2	10.1.2.1	10.1.2.2	
3.10b	9.2.3.2	9.2.4					
3.11	11.2.1	11.2.2.1	11.2.4				
3.12	11.2.1						
3.13	11.3.1	11.4.4					
3.14	9	11.2.1					
3.15	9.1.2.2	9.1.2.3					
3.16	11.3.3	11.4.4					
3.17	11.3.1	11.4.4					
3.18	11.3.1						

3.19	11.3.1	11.4.4					
3.20	11.3.1	11.4.4					
3.21	11.3.1	11.3.2	11.4.4				
3.22	11.3.1	11.4.4					
3.23	7.71	12.2.1	12.7.1	25.2.2.2			
3.24	12.4.4						
3.25	12.4.2						
3.26	8.4.3						
3.27	12.6.2.1						
3.28							
3.29	12.6.2.1						
3.30	13.1.3						
3.31	13.1.1	13.1.3	13.2.2	13.3.3			
3.32	13.1.1	14.2					
3.33	9.1	13.1.3	13.2.2	13.3.3			
3.34	13.3.4	19.3.1.3					
3.35	14.1.1	14.1.3	14.6.2				
3.36	14.1.1	14.3					
3.37	14.1.1						
3.38	11.2.1						
3.39	11.1.2	13.2.1	13.3.1	14.1.1	14.2	14.3	
3.40	14.3						
3.41	13.3.3	14.3	14.6.1				
3.42							
3.43	9.1	14.2	14.4.1				
3.44	13.3.1	14.1.1	14.6.2				
3.45	9.3.1	14.1.1					
3.46	9.1	14.1.1	14.4.1				
3.47	9.1	14.1.1	14.4.1				
3.48	19.3.1.3						
4.01	15.10.2	15.10.3a	15.10.4	16.1			
4.02	15.10.3a	15.10.3b	15.11.1.3				
4.03	15.3.2						
4.04	15.10.3a	16.1.1	16.2				
4.05	15.10.3	16.2					
4.06	16.1.1	16.2					
4.07	15.7						
4.08	15.7	15.8					
4.09	7.3.2	7.3.4					
4.10	15.9.2						
4.11	15.5	15.6	15.11	16.1			
4.12	15.7						
4.13	15.6	16.1.3					
4.14							
4.15	16.1.1	23.2.3					
4.16							
4.17	15.10.3a	15.10.3c	16.1.1				
4.18	15.11.2	16.1.1					
4.19	15.11.2	16.1.1					

4.20	15.10.3a	15.10.3c					
4.21	4.1.3	4.2.2	5.1.1	5.2.2	15.9.2		
4.22	15.2.2						
4.23	7.3.5.2						
4.24	15.4.1						
4.25	15.4.2						
4.26	15.3.1	15.3.2	15.10.3	15.11.1.3	16.1.1	16.1.2	25.2.2.6
4.27	15.11.1.4	16.1.5	25.2.2.6				
4.28	15.11	15.11.1.1	23.3.2.3a	24.3.2.2	25.2.2.6		
4.29	4.4	15.5	15.10.2	15.10.3	17.1.1		
4.30	15.7	17.1.2					
4.31	15.1	15.6	15.7				
4.32							
4.33	6.4.1	16.1					
4.34	16.1.2	16.1.5					
4.35	1.5	5.1.2.2	6.4.1	16.2			
4.36	4.2	6.4.1	6.4.2	18.1			
4.37	17.2	17.3					
4.38							
5.01	19.3.2.4	19.3.2.8	24.3.1				
5.02	6.4.3	19					
5.03	6.4.3	15.7	15.8				
5.04	15.5	15.7	15.8	17			
5.05	6.4.3	19.1.1	19.3.2	19.3.2.8	19.4		
5.06	15.3.2	19.3.2	19.3.2.8				
5.07	19.3.2.5						
5.08							
5.09	19.3.2.1	23.2.3					
5.10	7.5.1	12.3	19.3.2.3	19.3.2.5			
5.11	19.1.3	19.3.2.2	19.3.2.8	19.4.2			
5.12	5.2.3.4						
5.13	19.3.2.1	19.3.2.2					
5.14	15.9	19.9.3.2	19.3.1.1	26.2.2.1	26.2.2.2		
5.15	5	19.1.5	19.2	19.3.2.8			
5.16	19.3.2.1	19.3.2.5	23.2.3				
5.17	19.3.2.1						
5.18	19.3.2.1	19.3.2.8					
5.19	15.6.2	19.3.2.1	19.3.2.2	19.3.2.8			
5.20	19.3.2.8						
5.21	19.3.2.1						
5.22	19.3.2.2	19.3.2.8					
5.23	19.1.2						
5.24	19.2						
5.25	19.3.2.1	19.3.2.2	19.3.2.7	19.3.2.8			
5.26	14.1.1	14.1.2	14.1.3				
5.27	19.3.2.2	19.3.2.8	19.4.1.1	19.5			
5.28	19.3.2.8	19.4.2.1	19.4.2.4				
5.29	19.4.2.1	19.4.2.2	19.4.3.1	19.5.1			
5.30	19.4.2.1	19.4.3.1					

6.01	21.1	21.2					
6.02	21.2.1	21.3					
6.03	5.2	21.1	21.2	21.3			
6.04	21.5						
6.05	21.2	21.2.1	21.3				
6.06	21.1	21.2	21.3				
6.07	21						
6.08							
6.09	6.4.3	15.8					
7.01	23.3.2.2						
7.02	4.2.1	4.2.3	24.2.4	24.2.5			
7.03	25.2.2						
7.04	5.1.2.1	5.1.3.2	23.2.4				
7.05							
7.06	15.1	15.2.1	15.11	16.1	16.2	24.2.6	24.2.7
7.07							
7.08	15.4.4						
7.09	5.2.3.4	5.3.1					
7.10	5.1.2						
7.11	5.1.2.1						
8.01							
8.02	17.2						
8.03							
8.04	21	25.2.2.1	25.2.2.6	25.2.2.7	26.2.2.5		
8.05	9.1.3						
8.06							
8.07							